

АГУУЛГА

НЭГ. ТӨСЛИЙН ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА

ХОЁР. БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ ТӨЛӨВ БАЙДЛЫН ТОВЧ МЭДЭЭЛЭЛ

ГУРАВ. ТӨСЛИЙН ГОЛ БА БОЛЗОШГҮЙ СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙН ТОВЧ
ТОДОРХОЙЛОЛТ

- 3.1. Агаарын орчны
- 3.2. Хөрсөн бүрхэвчид үзүүлэх нөлөөлөл
- 3.3. Ургамлан нөмрөгт үзүүлэх нөлөөлөл
- 3.4. Амьтны аймагт үзүүлэх сөрөг нөлөөлөл
- 3.5. Усны чанар, нөөцөд нөлөөлөх байдал

ДӨРӨВ. БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТУХАЙН ЖИЛИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ
ГОЛ ЗОРИЛТ

- 4.1. Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөөний биелэлт
  - 4.1.1. Агаарт чанарт үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээ
  - 4.1.2. Газрын гадарга, хөрсөн бүрхэвчинд үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээ
  - 4.1.3. Усан орчинд үзүүлж буй сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээ
  - 4.1.4. Ургамлан нөмрөг, амьтны аймагт үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах, хамгаалах арга хэмжээ
- 4.2. Нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөөний биелэлт
- 4.3. Дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөөний биелэлт
- 4.4. Нүүлгэн шилжүүлэх, нөхөн олговор олгох арга хэмжээний төлөвлөгөөний биелэлт
- 4.5. Түүх, соёлын өвийг хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөөний биелэлт
- 4.6. Химийн бодисын эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөөний биелэлт
- 4.7. Хог, хаягдлын менежментийн төлөвлөгөөний биелэлт
- 4.8. Тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөөний биелэлт
- 4.9. Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбрийн биелэлт
- 4.10. Тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг хэрэгжилтийг нөлөөлөлд өртөгч оршин суугчид, оролцогч талуудад тайлагнах хуваарь

ТАВ. ДҮГНЭЛТ

НЭГ. ТӨСЛИЙН ТОВЧ ТОДОРХОЙЛОЛТ

Талбайд 1986-1990 онд С.Гүрцоо, Д.Телеу нар 1:200000 масштабтай геологийн зураглалын ажлыг хийжээ. Энэ судалгааны дүнд геологийн карт зохиож, алт, ховор металл, зэс, молибден, вольфрамит, цагаан тугалга, төмөр, хайлуур жонш, өнгөт чулуу, барилгын материалын илэрц нээж нутаг дэвсгэрийн металлогений төрх төлөвт мезозойн магматизм онцгой үүрэгтэй болохыг тогтоосон байна. Түүнчлэн С.Гүрцоо, Д.Телеу нар дево +н, карбоны настай тунамал чулуулгийг давхраасуудад ялгаж ойролцоо газруудад алтны сарнилын хүрээ зурж бусад ашигт малтмалын зүй тогтлын талаар тойм мэдээлэл өгсөн. Орхоны талбайд А. Ганболд, Н. Энхцогт нар 1993-1996 онд 1:50000 масштабтай геологийн эрэл зураглалыг явуулж ашигт малтмалын талаар алтны орд байж болох дэвсгэр элементүүдийн зүй тогтлыг нарийвчлан судалсан байна. Энэ судалгааны явцад урьдчилан гаргасан мэдээллийг үндэслэн Монгол Газар ХХК-ийн геологичид 1998 оноос эхлэн хайгуулын ажлыг явуулж ирсэн байна.

“Монгол Газар” ХХК-ний геологийн алба нь 1998 оноос эхлэн геологи- хайгуулын нарийвчилсан судалгааг тус талбайд явуулснаар Хангайн нурууны синклиналийн бараг төвийн хэсэг болох энэ нутагт Өлийн голын алтны хүдрийн зангилааг шинээр нээн, түүний бүлэг ордуудыг (Ар чулуут 1 орд) судалж, алтны нөөцийг тогтоосон. Уг ажилд “Монгол Газар” компанийн геологичид болох Д.Баатар, Л.Батчулуун, Н.Баярсайхан, Н.Пүрэвдорж, минералогич Ж.Баярсайхан, өрмийн бригадын ахлагч төрийн соёрхолт Т.Баяраа, Б.Баянмөнх, Энхбаатар, Б.Батмөнх нар ажилласан.

Уулын ажлын төлөвлөгөөний төсөл хийгдэж буй “Ар чулуут 1” ордод “Монгол Газар” ХХК нь өөрийн хөрөнгөөр хайгуулын ажил хийж нөөцийг химийн цэврээр /В+С/ 806.2 кг-р тооцон 2006 оны 3-р сарын 02-ны өдөр АМХЭГ-ийн Эрдэс баялгийн зөвлөлөөр батлуулсан байна. Энэ орд нь Улаанбаатар хотоос 500 км зайд орших ба бага зэргийн уул техникийн хүндрэлтэй боловч дундаж агуулга өндөртэй, жигд тархалттай, жилийн 4 улиралд авто тээврээр чөлөөтэй зорчих боломжтой тул манай “Алтай Голд” ХХК 2007 оноос энэхүү ордын тусгай зөвшөөрлийг шилжүүлж авсан.

Манай компанийн эзэмшлийн Архангай аймгийн Цэнхэр сумын нутагт орших MV_12470 тоот тусгай зөвшөөрлийг Ашигт малтмал газрын тосны газрын Кадастрын хэлтсийн даргын 2019 оны 08 дугаар сарын 21-ний өдрийн 423 дугаар шийдвэрээр цуцалж, Захиргааны хэргийн анхан, давж заалдах, хяналтын шатны шүүхээр маргаан хянан шийдвэрлэгдэж 2021 оны 01 сарын 19-ний өдөр сэргээсэн билээ. БОННҮнэлгээний нэмэлт тодотголыг “Саблайм” ХХК боловсруулж БОАЖЯ-аар 2024 оны 06 сарын 27-ны өдөр баталгаажуулсан. 2024 оны 07 сарын 31-ны өдөр Усны газраас усны дүгнэлт гарч, 2024 оны 08 сарын 02-ний өдөр Орхон Чулуут голын сав газрын захиргаатай ус ашиглах гэрээ байгуулсаны дараагаар уурхайн үйл ажиллагаа эхэлсэн.

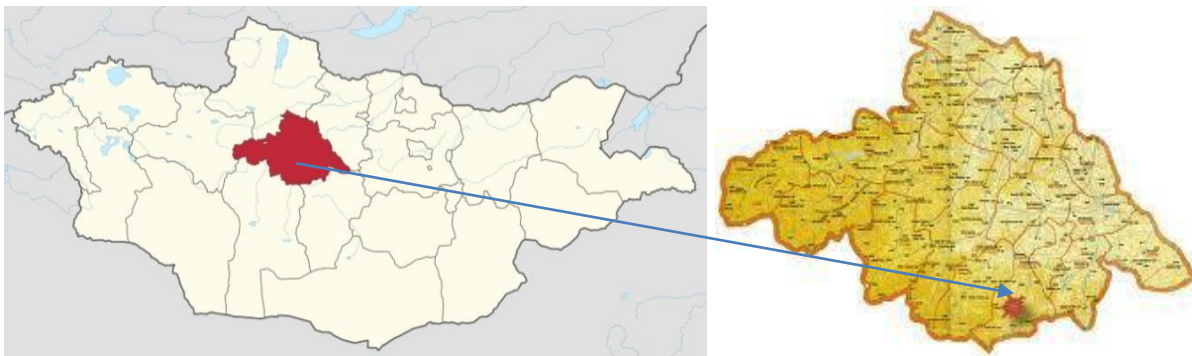
2024 онд Харгуйтын баруун салаа ордын доод давхаргын 9-В блокоос хөрс хуулалт, элс олборлолтын ажлыг эхлэх бөгөөд цааш доод давхаргын 9-В, 10-В, 11-В, 12-В, 13-В блокуудад уулын ажлыг хийнэ.

Төслийн байршил. Харгуйтын амны алтны шороон орд нь Архангай аймгийн Цэнхэр сумын нутагт Улаанбаатар хотоос баруун зүгт 740 км, Өлийн голын хүдрийн дүүрэгт орших ба Хангайн уулархаг мужийн төвийн хэсэг, Орхон голын эх, ай сав газарт, байр зүйн зургийн L-47-48 хавтгайд байрлах бөгөөд засаг захиргааны хувьд Архангай аймгийн Цэнхэр сумын нутагт харъяалагдана.

Хүснэгт 1. Төслийн талбайн байршлын солбицол

№	Уртраг			Өргөрөг			№	Уртраг			Өргөрөг		
	Град	Мин	Сек	Град	Мин	Сек		Град	Мин	Сек	Град	Мин	Сек
1	101	46	18.64	101	46	18.64	14	101	45	44.28	101	45	44.28
2	101	46	18.64	101	46	18.64	15	101	45	41.3	101	45	41.3
3	101	46	17.39	101	46	17.39	16	101	45	30.63	101	45	30.63
4	101	46	14.03	101	46	14.03	17	101	45	30.63	101	45	30.63
5	101	46	10.96	101	46	10.96	18	101	45	20.69	101	45	20.69
6	101	46	7.12	101	46	7.12	19	101	45	5.59	101	45	5.59
7	101	46	2.61	101	46	2.61	20	101	44	54.64	101	44	54.64
8	101	45	55.06	101	45	55.06	21	101	44	54.64	101	44	54.64
9	101	45	54.19	101	45	54.19	22	101	45	18.63	101	45	18.63
10	101	45	54.14	101	45	54.14	23	101	45	18.63	101	45	18.63
11	101	45	54.14	101	45	54.14	24	101	45	52.63	101	45	52.63
12	101	45	48.99	101	45	48.99	25	101	45	52.63	101	45	52.63
13	101	45	48.95	101	45	48.95							

Зураг 1. Төслийн талбайн байршил

2017 оны 03 дугаар сард ойн сан бүхий газрын хамгаалалтын бүсийн тусгай зөвшөөрөлтэй давхцалтай хэсгийг хасуулж нийт 176 га бүхий лицензийн талбай нь 141.4га талбай болсон.

Зураг 2. Харгуйтын баруун салаа алтны шороон ордын ерөнхий байдал

Зураг 3. Уурхайн кемпийн ерөнхий байдал

ХОЁР. БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ ТӨЛӨВ БАЙДЛЫН ТОВЧ МЭДЭЭЛЭЛ

Уур амьсгал. Энэ бүс нутагт хүйтний улиралд баруун хойноос ирэх эсрэг циклон, дулааны улиралд баруун өмнөд талаас ирэх циклоны урсгалын нөлөөнд орших тул жилийн аль ч улиралд эдгээр урсгалууд холимог долгион үүсгэнэ. Энэхүү үзэгдэл нь Хангайн нурууны өндөрлөг газарт тунадасны хуримтал илүү их явагдаж, ууршдагаас хур тунадас элбэг байдаг. Жилийн тунадас хуримтлал 258 мм бөгөөд үүний 90% нь зуны улиралд орж голуудыг тэжээдэг болно. Өвөлд өндөр уулын бүсээр 10-20 см зузаан цас ордог. Агаарын дундаж чийглэг 58%, температурын хамгийн их нь зуны улиралд +25°, хамгийн бага нь өвлийн улиралд -31° хүрнэ.

Уулзүй: Ордын талбайн орчмоор хамгийн өндөр цэг нь далайн түвшнөөс дээш 2682.0 м өндөр Цагаануул, 2735.0 м өндөр Ар Улаан чулуут уул, хамгийн нам цэг нь Өлзийт голын савд 2010.3 м өргөгдсөн хөндий толгодорхог хэсэг болно. Нийт талбайн 80%-г 2200 м-с дээш өргөгдсөн уулс эзлэх ба ерөнхийдөө бөмбөгөр оройтой, эгц хажуутай. Шинэ төрмөлийн сүүлийн галавт болсон мөстлөг уулсын тогтцод гүн ул мөр үлдээсэн. Энэ үетэй холбоотой мөстлөгийн дэнжүүд болоод нарийн хавцлууд тохиолдоно. Уулсын оройгоор мөстлөгийн морен элбэг тааралдана. Мөн неогений базальтаар бүрхэгдсэн оройтой 2445.0 м өндөр Хөх хавцгай, 2245.0 м өндөр Хэцийн дөрөлж 2567.0 тоот өндөрлөгүүдийн дунд байрлана.

Ус зүй: Судалгааны талбай нь Хангайн нурууны томоохон голуудын нэгэн болох Орхон голын цутгал голуудтай Хангайн нурууны өврөөс эх авч талбайн баруун урдаас зүүн, зүүн хойш дайран өнгөрөх Орхон голд цутгах хүртэл Өлийн голд Өлзийттээл, Улаанчулуут, Гүүт, Билчир зэрэг байнгын урсгал устай олон ам жалга нийлдэг. Эдгээр нь тунгалаг устай, голын өргөн нь 1.5-10 м, гүн нь дунджаар 0.96 м ус нь гидрокарбонат найрлагатай байна.

Ургамал амьтан: Энэ нутагт ургамлын бүрхүүл, ан амьтан элбэгтэй. Талбайн нилээд хэсэг нь ойгоор бүрхэгдсэн ба энд хар мод, хус, хуш, шинэс, голчлон ургасан байдаг. Голын хөндийгөөр янз бүрийн бутлаг ургамал ургана. Амьтдаас буга, бор гөрөөс, нохой зээх, чоно, гахай, шилүүс, тарвага, мэргэчид, төрөл бүрийн шувууд бий. Голууд нь хайруус, зэвэг, цурхай зэрэг загастай.

Суурин газар, зам харилцаа. Ар чулуут 1 орд нь Цэнхэр сумтай 80 км шороон замаар холбогдсон. Тус сум нь шуудан холбоо, 12 жилийн сургууль, 14 ортой эмнэлэг болон үйлчилгээний төвтэй. Уурхайн талбайгаас лагер хүртэл 0.5 км зайтай. Ордын ойролцоо Өлзийт тээл, Баруун Сөдөтийн ордууд дээр “Алтан Дорнод Монгол” болон Гацуурт компаниуд үйл ажиллагаа явуулдаг. Тус бүс нутагт зун цагт шавар, намаг ихтэй байдгаас үүдэн автомашинаар зорчиход багагүй хүндрэл учирдаг байсан хэдийч “Монгол Газар” ХХК нь Өлийн давааны замыг засаж сайжруулсан байна. Архангай аймгийн төв Цэцэрлэг хот нь Улаанбаатар хотоос 490 км бөгөөд хатуу хучилттай замаар холбогдсон. Цэцэрлэг хотоос Цэнхэр сум хүртэл 20 км шороон замаар холбогдсон. Цэцэрлэг хот нь шилэн кабель, сургууль, цэцэрлэг, 60 ортой нэгдсэн эмнэлэг болон үйлчилгээний төвтэй.

Ордын геологийн тогтоцын тухай мэдээлэл. Харгуйтын амны баруун салааны шороон орд нь харьцангуй бага уналтай, тэвш маягийн тогтоцтой хөндийг дагаж тогтсон аллювиаль гаралтай голын сэвсгэр хурдсанд хуримтлагдсан учир ялгарал сайн явагдсан, тууз маягийн тогтоцтой юм. Энэ ордын алттай давхаргын алтны (дундаж агуулга) тархац харьцангуй жигд, тогтвортой, хучаас хурдас, давхаргын зузаан ордын хэмжээнд харьцангуй жигд үзүүлэлттэй юм. Судалгаа явуулсан талбай нь Хангайн нурууны атираат тогтолцооны төвийн хэсэгт багтах ба энд эхэн төрмөлийн хурдас зонхилон тархаж шинэ шинэ төрмөлийн хурдас харьцангуй бага талбайд тархжээ.

Давхарга зүйг насны дарааллаар авч үзвэл: Эхэн төрмөл дунд Девоны (D2) настай нэгэн төрлийн терриген хурдас, дунд Девоны настай (D2er) Эрдэнэцогтын давхаргадасын дундлаг найрлагатай бөсөл, бөсөл-элсжин, граувак элсжин, ягаан хүрэн улаан өнгийн хас, элсжин, хар өнгийн цахиурлаг зануужин, зануут элсжин, дунд-дээд Девоны (D2-3cc) ногоон саарал, цайвар саарал хааяа бараан саарал өнгөтэй конгломерат, гравелит, элсэн чулуу, алевролит ээлжилсэн флишлэг тогтоцтой тунамал чулуулаг болон дөрөвдөгчийн настай орчин үеийн тунамал хурдас тархсан байдаг.

Гүний чулуулгийн бүрдэл. Хожуу пермийн гүний чулуулаг нь цайвар, цайвар саарал өнгөтэй, том дунд ширхэгтэй боржин ба ногоовтор саарал, цайвар бараан өнгийн дунд ширхэгтэй боржин, диоритын фацаас бүрдэнэ. Боржингийн кварцын агуулга буурч өнгөт эрдсийн агуулга нэмэгдсэнээр боржин нь диоритод аажим шилждэг. Шилжилт нь 100-250 м үргэлжилнэ. Дотоод хил заагийн бүсэд девоны настай элсэн чулууны ксенолитууд тохиолдоно. Гүний чулуулаг нь лейкоборжин, лейко-порфиритын дэл судлуудаар хэрчигдсэн байдаг. Дэл судлууд ихэвчлэн босоо уналтай 0.5- 3.0 м өргөнтэй суналын дагуух урт нь 100-500 м хооронд хэлбэлзэнэ.

Тектоник. Судалгааны талбай нь Монгол-Өвөр байгалийн атираат системийн хэмжээнд байрлах бөгөөд тунамал, вулканоген-тунамал гүний формациас бүрдэх геологиструктурын нарийн тогтоц нь урт хугацааны түүхэн хөгжлийн явцдаа олон удаагийн атираажил, тектоник идэвхжилийн үйлчлэлээр өнөөгийн дүр төрхийг олжээ.

Хагарлуудын дотор уртраг, өргөрөг болон баруун хойш, зүүн хойш чиглэлийн бүлгийг ялгаж болох ба эдгээрээс эхний хоёр бүлэг нь давамгайлж байна. Дээрх хагарлуудыг дотор нь геологийн тогтоцоор ялгаатай томоохон нэгж болох цулдамуудыг үүсгэж байгаа голлох болон тэдгээрийн дотор янз бүрийн хэмжээтэй жижиг тектоник бүтцүүд-горст антиклиналь, грабен синклиналь, моноклиналийг үүсгэж байгаа хоёр гуравдугаар зэргийн нөлөөлөлтэй бусад хагарлууд гэж ангилж үзлээ. Голлох хагарлуудыг нэрлэвэл: Өлийн Орхоны Улиастайн Битүүтийн Гооронгийн зэрэг болно. Эдгээр нь гол төлөв эгц босоо, эсвэл бага зэргийн налуу уналтай хагарлууд бөгөөд ерөнхийдөө өөр өөр настай хурдас чулуулгаас бүрдсэн цулдамуудыг байгаа онцлог шинжтэй учраас эдгээрийн үүсэл хөгжил нь нилээд эртний бөгөөд олон удаа дахин сэргээгдэж байсан болох талтай. Дээрх хагарлууд дараах томоохон үндсэн 6 цулдам бүтцүүдийг зааглаж хязгаарладаг. Үүнд: Ар улаан чулуутын Байцын Хонгилын Хүрдэтийн Тооройтын Хужиртын орно. Эдгээр томоохон цулдамууд нь дотроо өргөргийн, баруун хойш, баруун болон зүүн хойш, чиглэлтэй бусад хагарлуудаар жижиг хэсгүүдэд хуваагддаг.

Геологийн бүтцээр дөрөвдөгч галавд хамаарах элс хайрга, шаварлаг, бал чулуу тогтоцтой.

Архангай аймгийн Өгий нуур сум Дөрөвдөгчийн ангилагдаагүй хурдас мөн орчин үеийн хурдас тархсан. Хашаат сумтай хиллэж буй хэсгээр -Дээд дөрөвдөгч орчин үеийн/голын/, дөрөвдөгчийн ангилагдаагүй хурдас, эльювийн десерцийн, делювийн дөрөвдөгч ангилагдаагүй хурдас, өмнө хэсгээр- Нуур голын дээд дөрөвдөгч, дээд дөрөвдөгч орчин үеийн хурдас, баруун хэсгээр- Эльювийн дөрөвдөгч ангилагдаагүй хурдас, зарим хэсэгтээ коллювийн хурдас бүхий дөрөвдөгчийн өмнөх үеийн чулуулаг, дээд дөрөвдөгчийн хурдас тархсан байна.

Геологийн хэв шинж: Цэнхэр сум нь рифейн өмнөх үеийн хувирмал чулуулгийн бүрдэл, бүтцүүд бүрэлдэн тогтсон үе шат. Энэ үед ул суурийн амфиболит гнейс, гантиг, кварцит зэрэг талст чулуулаг үүссэн хамгийн эртний (дээд архей-доод протерозойн). Геологийн бүтцээр дөрөвдөгч галавт хамаарах элс хайрга, шаварлаг, бал чулуу тогтоцтой.

Цэвдэгийн тархалт: Цэвдэгийн мужлалт алаг цоог ба ховор алаг цоог тархсан бөгөөд нутгийн баруун, хойд хэсгээр улирлын цэвдэг чулуулаг- Хөндий хотгорын жилийн дундаж температур 00 -+20 С улирлын хөлдөлтийн гүн 3,0-4,5 м 2,5-5,0 зүүн хэсгээр-жилийн дундаж температур +30 -+100 С улирлын хөлдөлтийн гүн 2,0-4,0, 2,0-4,5м байна.

Газрын доорх усан орчин. Гидрогеологийн шинж тэмдгээрээ газрын доорх усны тэжээгдлийн муж, хуримтлагдах талбай, усны урсгалын чиглэл, рельефийн хэрчигдлийн дагуух тектоникийн хагарал байж болох хил зааг чиглэл зэргээрээ сайн ялгагддаг гидрогеологийн энгийн нөхцөлд хамаарагдах Хангайн их мужийн төвийн зүүн өмнөд хэсэгт нэлээд өндөрлөг газарт оршино.

Талбайн хэмжээнд эртний мөстлөгийн процесс хүчтэй явагдсан шинж тэмдэг бүхий том том үхэр чулуунууд өргөн тархсан байхаас гадна намагжилт ихтэй, жижиг жижиг бөөрөгүүд, зарим газраараа томоохон овойлт үүсгэсэн дов байгаа нь цэвдэгт чулуулаг өргөн дэлгэр тархсаныг илчилнэ. Харгуйт-Шийртийн гол нь хоёр цутгал горхитой бөгөөд голын эх хавийн (хайгуулын шугам 16А, Улаан чулуутын шугам 21 орчимд) булгийн өрх хаанаас гарч байгаа нь мэдэгдэхгүй учир үүнийг "нисходящий" бүлэгт хамааруулав.

Харин Өлийн гол нь хуурай улиралд (хур тунадасгүй) үе үе тасардаг, байнгын цутгал голгүй. Хоёр голын нийт ундаргыг эзлэхүүний аргаар тодорхойлоход 10-12 л/сек болж байна. Голын ус нь өвлийн улиралд хөлддөг, зөвхөн агаарын хур тунадсаар тэжээгддэг, өнгө, үнэр амтгүй, цэнгэг устай. Энэхүү гол, горхид нь газрын доорх устай алив нэгэн гидравлик холбоогүй, дээр өгүүлснээр зөвхөн агаарын хур тунадсаар тэжээгддэг, урин дулааны улиралд байнгын урсгалтай байдаг нь жилийн тунадас хуримтлалаас нэлээд хамааралтай болох нь тодорхой байна. Харгуйтын амны баруун салаа, Хар чулуутын аманд байнгын урсгалтай гол, горхи байхгүй. Ордын газрын доорх усны судалгааг өмнөх хайгуулын ажлын явцад нэгэн зэрэг гүйцэтгэсэн юм. Тухайлбал, цооног өрөмдөх бүрд газрын доорх усны түвшин, тааралдсан цэвдгийн тухай мэдээллүүдийг өрмийн журналд тэмдэглэн, бичиглэл хийж байсан баримтуудыг тайланд ашиглав.

Харгуйтын ордын төв хэсэг гидрогеологийн нөхцөлийг судлах зорилгоор УКС-22 цохилтот өрмөөр Ш-58 -ийн 14 -р цооногийг 12.0 м-ийн гүнтэй өрөмдөж, 3.6-6.0 мт 8.5-12.0 м-т тус тус ан цавын усны үе илрүүлж, шавхалт туршилтын ажил явуулахад статистик түвшин нь 1.2 м, ундрага 2.2 л/сек, уст үеийн зузаан (2 үе) 5.9м, ус агуулагч нь ан цавчлагдсан, хагаралтай цахиурлаг элсэн чулуу бөгөөд цэвдэггүй гэж тогтоов.

Гадаргын усан орчин. Төслийн талбай ус зүйн сүлжээний хувьд Хойт мөсөн далайн ай савын Орхон голын сав газарт багтах бөгөөд Харгуйтын амны баруун салаа, Хар чулуутын аманд байнгын урсгалтай гол, горхи байхгүй байна. Орхон гол нь Сэлэнгэ мөрний хамгийн том цутгал бөгөөд Хангайн нурууны салбар уулс Суварга хайрхан уулын өвөр бэлээс эх авсан Их тээл гол, түүний цутгал гол болох Өлт голыг Орхон голын эх гэж үздэг.

Гол нь эхэн хэсэгтээ уулархаг, доошлох тусам дов толгод зонхилсон дунд зэргийн уулархаг гадаргаар, цаашлаад тал хээр, уулсын хөндийгөөр урсана. Хөндийдөө хүрмэн чулуун гүн хавцалтай, адагтаа гол өргөсөж олон салаа болдог. Орхон голын сав газар нь Хангай-Хэнтийн уулархаг их мужийн Хангайн мужид багтаж байгаа ба голын эхэн хэсэг нь Хангайн гол нурууны тойрогт, дунд ба адаг хэсэг нь Сэлэнгэ, Орхоны сав газрын дундаж өндөр уулсын тойрогт хамрагдаж байна.

Орхон голын сав газарт 8 аймгийн 53 сумын нутаг дэвсгэр ямар нэгэн хэмжээгээр багтаж байна. Архангай аймгийн Булган, Өлзийт, Төвшрүүлэх, Хотонт, Орхон аймгийн Баян-Өндөр, Өвөрхангай аймгийн Хужирт зэрэг сумдын нутаг бүтэн багтсан байна. Харин Архангай аймгийн Өндөр-Улаан, Чулуут, Эрдэнэмандал, Баянхонгор аймгийн Галуут, Булган аймгийн Гурванбулаг, Сэлэнгэ аймгийн газарт хамарч байна. Орхон голын сав газрын 38,2 хувийг Архангай, 22,1 хувийг Булган, 18,4 хувийг Баянхонгор, 1,6 хувийг Орхон, 0,4 хувийг Дархан-Уул аймгийн нутаг тус тус эзэлж байна.

ГУРАВ. ТӨСЛИЙН ГОЛ БА БОЛЗОШГҮЙ СӨРӨГ НӨЛӨӨЛӨЛ

Уул уурхайн үйл ажиллагааны явцад алт олборлох технологийн бүхий л үе шатанд газрын хэвлийн эвдрэл, газрын доорхи усны нөөцийн бохирдол, хомсдол, ургамлан нөмрөгийн өөрчлөлт, хөрсний элэгдэл, эвдрэл, геологийн тогтцын өөрчлөлт, зэрлэг ан амьтдын байршилт, тархалтын өөрчлөлт байгалийн нөөцийн хомсдол, бэлчээрийн талбай багасах, эрчим хүчний хэрэглээ нэмэгдэх, тэрчлэн агаар, ус, хөрсний бохирдол үүсэх, химийн бодисоос үүдэн гарах нөлөөлөл зэрэг сөрөг нөлөөллүүд хамаарна.

Болзошгүй сөрөг нөлөөллийн товч тодорхойлолт. Хөрс хуулалт, металл олборлолт, овоолго байгуулах зэрэг үйл ажиллагааны явцад их хэмжээний шороо тоос босч агаар мандлыг бохирдуулж байдаг. Үүний зэрэгцээгээр уурхайд хэрэглэгдэж байгаа уулын болон технологийн тээврийн хэрэгслүүд бүгд дотоод шаталтын хөдөлгүүртэй учраас ажиллаж байхад ялгарах утаа, тортог агаар орчны хэсэгчилсэн бохирдолтыг бий болгож байдаг.

Үйлдвэрийн технологийн ажиллагааны явцад их хэмжээний тоос шороо босч салхиар зөөгдөн ойр хавийн ялангуяа салхины давамгайлах чиглэлийн дагуу хөрс ургамлын дарж байгалийн өнгө төрх алдагдуулж болзошгүй. Газрын гадарга, хөрс нь ахуйн хаягдал болон ашиглагдсан шатахуун тослох материалаар бохирдох магадлалтай.

Уурхайн олборлолтын ажил явуулахад газрын хэвлий, орчны эвдрэл тодорхой хэмжээгээр гардаг тул тоног төхөөрөмж байрлуулах, суурилуулах байгууламжуудын байршлыг зөв сонгох, үйлдвэр зохион байгуулалтын ажлыг зохих журмын дагуу хийснээр тухайн газар орчныг эвдрэлээс тодорхой хэмжээгээр хамгаалагддаг. Манай компани 2024 оны үйлдвэрлэлийн явцад байгаль орчинд үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг хамгийн бага байлгахын тул дараах арга хэмжээг авч хэрэгжүүллээ.

3.1. Төслийн үйл ажиллагаанаас агаарын чанарт үзүүлж болзошгүй гол сөрөг нөлөөлөл

Алтны шороон ордыг ашиглах үед хөрс хуулах, элс олборлолт, тээвэрлэлт, үйлдвэрийн үйл ажиллагаанд өртсөн ухаш, овоолгын талбай зэргээс салхинд хийсэх, тоосжилт үүсэх замаар агаарын чанарыг бууруулах сөрөг нөлөөлөл үзүүлэхээс гадна тэр нь салхины хурд, агаарын чийгшил, хуурайшил зэргээс шалтгаалан жилийн дөрвөн улирал харилцан адилгүй байдаг.

Уурхай дахь тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөн нь агаар бохирдуулагч цэгэн эх үүсвэрүүд болох ба автомашины хөдөлгүүрийн шаталтаас үүсэх дутуу хий агаар орчныг хорт хийгээр бохирдуулна. Түлшний эх үүсвэрээс агаарт гарах дэгдэлт нь уурхайн тоног төхөөрөмжийн ажиллагаанаас болон уурхайд ажиллах хүнд механизм болон тээврийн машинуудаас, бусад зөөврийн төхөөрөмжүүдийн ажиллагаанаас үүсэлтэй байна. Уурхайд ашиглах тоног төхөөрөмжийн сонголтыг хийхдээ ялгаруулалтын стандартууд болон түлш зарцуулалтын үр ашгийг нь харгалзан үзнэ.

Үндсэн тоног төхөөрөмжүүдийн үйл ажиллагааны үед үүссэн тоос агаар орчныг бохирдуулахаас гадна хүний эрүүл мэндэд сөрөг нөлөөлөл үзүүлнэ.

Уурхайн эвдрэлд орсон талбайгаас үүсэх тоосжилтын хэмжээг тодорхойлвол:

$P=31500 \text{ м}^2 \cdot 1.0 \cdot 10^{-6} \text{ кг/м}^2 \cdot \text{сек} \cdot 0.1=0.031 \text{ кг/сек}$ буюу 111.6 кг/цаг, жилд(өдөрт 10 цаг жилд 184 хоног салхитай) үзэхэд 198.6 тн тоосжилт жилд үүсэхээр байна.

Хүснэгт 2. Тоосонцорын ялгаралт, кг

№	Тоосонцорын ялгаралт, кг				
	1 сек	1цаг	1 хоног	1 сар	1 жил
1	0.031	111.6	1116	33480	234360

3.2. Төслийн үйл ажиллагаанаас усан орчинд үзүүлж болзошгүй гол сөрөг нөлөөлөл

Алт агуулсан элс угаах үйл ажиллагаа явуулахад ус их хэмжээгээр хэрэглэнэ. Мөн ажилчдын унд ахуйн зориулалтаар ус хэрэглэнэ. Усны газрын ус ашиглуулах дүгнэлтээр 2024 онд баяжуулах үйлдвэрийн технологийн хэрэгцээ, унд ахуйн усан хангамж зэрэгт нийт 89,396.56 мян.м³ ус хэрэглэхээр байна.

Хүснэгт 3. Уурхайн усны хэрэглээ

Усны хэрэглээний төрөл		Хэмжих нэгж	2024 он
Төлбөр тооцох усны хэрэглээ	Ашигт малтмал олборлох, баяжуулахад шүүрлийн усыг шавхан зайлуулахад газрын доорх ус	м ³	82.300.06
	Нийт жилийн усны хэрэгцээ	м ³	89.396.56
Төлбөр тооцохгүй	Унд ахуйн ус	м ³	3024.0

Түлш шатахуун, шатах тослох материалууд асгарах зэргээс үүдэн газрын гадаргын болон газрын доорх ус бохирдох эрсдэлтэй. Ахуйн хатуу болон шингэн хог хаягдлын асуудлаа зөв менежментийн дагуу явуулаагүйгээс болж газрын гадарга болон гүний ус биологийн болон химийн бохирдолд орох эрсдэлтэй.

Байгаль орчныг хамгаалах, цэвэр усны нөөцийг хэмнэх зорилгоор үйлдвэрийн технологийн усан хангамжинд хэрэглэгдэх усыг хуримтлуулж, тунгаан цэвэршүүлэх замаар эргүүлэн ашиглана.

Дахин ашиглагдаж буй усыг зөвхөн үйлдвэрлэлд ашиглах төдий биш мөн уурхайн талбай дахь тоосжилтыг дарах, талбайг чийгшүүлэхэд ашиглах, уурхайн шүүрлийн усыг тунгаан цэвэршүүлэн зам услах зэрэг ажилд ашиглана.

3.3.Төслийн үйл ажиллагаанаас газрын гадарга, хөрсөн бүрхэвчид үзүүлж болзошгүй гол сөрөг нөлөөлөл

Төслийн үйл ажиллагаанд нийт 3.5 га талбай бүхий намагт хөрс, хар хүрэн хөрс эвдрэлд өртөгдөнө. Уурхайн тосгон, баяжуулах үйлдвэр, уурхайн дотоод зам, барилга байгууламжийн улмаас хөрсний өнгөн хэсэг буюу ялзмагт давхарга устана. Ахуйн хог хаягдал, бохир усаар хөрс бохирдсоны улмаас газар доорх усыг бохирдуулах эрсдэлтэй.

3.4. Төслийн үйл ажиллагаанаас ургамлан нөмрөг, амьтны аймагт үзүүлж болзошгүй гол сөрөг нөлөөлөл

Уурхайн олборлолт, тээвэрлэлтийн үйл ажиллагаанаас үүсэх тоосжилтонд ойролцоох талбайн ургамлан нөмрөг өртөж ургамлын ургах явц удааширч багтрах, ургамлын гадарга, навч өнгөө алдаж түлэгдэх сөрөг нөлөөтэй. Уурхайд ашиглагдаж буй машин техникээс гарс байгаа дуу чимээ болон шөнийн цагаар тусч байгаа хурц тод өнгийн гэрэлнүүдээс болж шөнийн амьдралтай амьтдын амьдрах нөхцөл хүндрэх ба хөрсний эвдрэл, доройтол, орчны тоосжилтын улмаас ургамал идэшт амьтдын тоо толгой буурахад ихээхэн нөлөөлж байна.

ДӨРӨВ. БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТУХАЙН ЖИЛИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ГОЛ ЗОРИЛТ

4.1. Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөөний биелэлт

Ордод олборлолтын ажил явуулсанаар орд орчмын унаган төрх бага зэрэг алдагдахаас өөрөөр орон нутагт үзүүлэх сөрөг нөлөө бага боловч доорх арга хэмжээнүүдийг манай компани 2024 оны БОМТ-ний дагуу авч хэрэгжүүлсэн зарим нэг арга хэмжээнүүдийг дурдвал:

- Уулын ажлыг газар эдэлбэрийн хуулийн дагуу аймаг, сум, багийн засаг даргын захирамжаар зөвшөөрөгдсөн талбайд зөвхөн зураг төсөлд тусгагдсан хил хязгаарын дотор явуулсан.
- Хуулсан хөрсийг аль болох дотоод овоолгод хийхээр тооцож уулын ажлыг хийсэн.
- Угаах төхөөрөмжөөс гарч байгаа үйлдвэрийн хаягдал усыг эргүүлэн ашиглах, эргэлтийн усан санг байгуулж ажиллав.
- Уурхайн гадаад болон дотоод тээвэрлэлтэнд зориулагдсан замыг зөвхөн нэг маршрутаар хийсэн.
- Хуурайшилт тоосжилт ихтэй үед уурхайн технологийн процессын дагуу ухаж ачих, тээвэрлэх, овоолго хийх явцад тоосжилтыг багасгах замаар орчны агаарын чанарыг хамгаалж тээвэрлэлт хийх зам талбай болон овоолгыг усаар шүршин тоосжилтыг бууруулсан.
- Уурхайд ажиллах машин, техникүүдийг шатахуунаар цэнэглэх, урсгал засварыг хийхдээ зөвхөн тусгайлан зассан талбайд хийсэн.
- Ургамлын хар шороон хөрсийг тогтоогдсон хэмжээний зузаантайгаар олборлолт явагдах талбайгаас хуулан авч, тусгай овоолгод байрлуулсан.
- Хөрсийг гадаад овоолгоос ашиглагдсан хоосон орон зайд бульдозероор түрж, машинаар зөөвөрлөн авчирч тараан тэгшлэх, өнгөн хэсгийг хар шороон хэсгээр хучиж, биологийн нөхөн сэргээлт хийсэн.
- Орчны хяналт шинжилгээнүүдийг тогтоосон цэгүүдээс тогтмол хугацаанд авч шинжлүүлж гарсан үр дүнг харгалзан арга хэмжээнүүдийг авлаа.
- Хог хаягдлыг бууруулахын зорилгоор уурхайд аль болох нэг удаагийн хэрэглээг багасгав.

4.1.1. Агаарын чанарт үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээ

Манай компани нь уулын ажлыг явуулахад тэсэлгээний ажил явуулдаггүй учраас агаарт дэгдэх хорт бодис нь зөвхөн техник тоног төхөөрөмжийн утааны ялгарал байдаг. Үүнийг стандарт хэмжээнд бариулахын тулд тоног төхөөрөмжийн техник үйлчилгээг тогтмол хийж гүйцэтгэсэн. Уурхайн ухаш, замаас босох тоосыг усалгааны машинаар дарсан.

Хүснэгт 4. Агаарын чанарт үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулахад хийгдсэн ажил

Д.д	Хийгдэх ажил	Хариуцах эзэн	Шалгуур үзүүлэлт	Зардал
1	Уурхайд ашиглагдаж байгаа техникийн агаар, тос маслын шүүрийг тогтмол хугацаанд сольж авто тээврийн хэрэгсэл, тоног төхөөрөмжөөс үүсэх хорт хийн ялгарлыг бууруулах арга хэмжээ авсан.	Ерөнхий механик	Машин механизмын засвар үйлчилгээг тогтмол хийж, тос, маслыг хугацаанд сольсон.	9,0
2	Агаарын тоосжилтыг бууруулах зорилгоор дотоод тээврийн замыг тогтмол услаж байна.	Уурхайн дарга	Энэ жил хур бороо ихтэй байсан. Бороогүй, хуурай үед усалгааг хийв.	-
3	Агаарын чанарын хяналт шинжилгээ хийв.	БО-ны ажилтан	Агаарын шинжилгээг 1 цэгт 1 удаа хийгдлээ.	ОХШХ
4	Агаарын бохирдлын төлбөрийн тухай хуулийн дагуу уурхайд ашиглагдсан машин механизмын агаарын төлбөрийг төлөв.	Нягтлан	Уулын ажилд хамрагдах 15 тээврийн хэрэгслийн агаарын төлбөрийг хийв.	1,33
Нийт				10,33

4.1.2. Газрын гадарга, хөрсөн бүрхэвчид үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулахад авсан арга хэмжээ

- Уулын ажлыг зохих журам, стандартын дагуу явуулж, нөхөн сэргээлтийн ажлыг тогтоосон хугацаанд хийж гүйцэтгэсэн.
- Уурхайн нүх болон овоолгуудыг үүсгэхдээ өөр зүйл ашиглаж болохуйц байдлаар хэлбэржүүлэн тохижуулах, мөн уурхайд хүн мал, амьтан унаж бэртэхээс хамгаалан тэмдэгжүүлэн ажилласан.
- Уурхайн олборлолт тээвэрлэлтийн ажлыг явуулахдаа газрын гадаргын хөрсөн бүрхэвчийг эвдэхгүй, олон зам гаргахгүй ганц замаар уулын ажлыг хийж гүйцэтгэсэн.
- Шатах тослох материалын цехийг тусгайлан элс болон нарийн шлам асгац бэлдэж тэгшилсэн газарт барьж байгуулсан. Хэрэглэсэн тос, тослох материалыг цехэд хадгалдсан.
- Тос, тослох материал, масло асгаран хөрсөн бүрхэвчийг бохирдуулахаас урьдчилан сэргийлж элс болон нарийн галь, шламыг зэрээг материалуудыг бэлдэж бэлэн байдалд ажиллаж байна.
- Галын аюулаас урьдчилан сэргийлж галын булангууд, галын хорыг байгуулж өгсөн.

Хүснэгт 5. Газар болон хөрсөнд үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах зорилгоор хийгдсэн ажил

Д.д	Хийгдсэн ажил	Хариуцах эзэн	Шалгуур үзүүлэлт	Зардал /сая.төг/
1.	Цэнхэр сумын ЗДТГ-тай Газар ашиглах гэрээ байгуулна	Компанийн захирал	Газрын төлбөр төлөх хүсэлтээ өгсөн. нэхэмжлэх үүсэхээр төлнө.	-
4.	ШТМ-ын алдагдлыг тогтмол хянаж, шинжилгээ тогтмол явуулж, бүртгэл хөтөлсөн.	Түлшний нярав, БО-ны ажилтан	ШТМ-ын асгалтыг тухай бүрд бүртгэл хөтөлөв. ШТС орчмын хөрсөнд 2 удаа шинжилгээ хийсэн.	ОХШХ-т тусгав
5.	Химийн бодисын хадгалалтыг, ашиглалтыг зөв явуулсан	Ерөнхий механик	Техникийн тос, будаг, лак, шингэлэгч, цавуу зэрэг химийн гаралтай бодисуудыг тусгай байгууламжид зохих хэмжээгээр хурааж, үйлчилгээ зарцуулалтыг гүйцэтгэх засварын цех байгуулан хяналт тавьж ажилласан	0,5
6	Хөрсний шинжилгээний төлбөр төлсөн	БО-ны ажилтан	Хөрсний агрохими, хүнд металлын шинжилгээнүүдийг 2 цэгт жилд 2 удаа шинжилгээ хийв.	ОХШХ-т тусгав
7	Засварын газар, сэлбэг хэрэгслийн 400м ² талбайг бетондож, хатуу хучилттай болгосон.	Уурхайн дарга	Уурхайн үйл ажиллагаа эхлэхээс өмнө	0,5
Нийт зардал				1,0

Зураг 5. Шатах, тослох материалын агуулах болон ашигласан тос, масло хураах цэг

Зураг 6. Ашигласан тос маслыг хадгалах түр цэг

4.1.3. Усан орчинд нөлөөлж буй сөрөг нөлөөллийг бууруулахад авсан арга хэмжээ

- Шүүрлийн усыг хуримтлуулан технологийн усны хэрэглээнд ашиглах, зам усалгаанд ашиглах, Байгаль орчныг хамгаалах, цэвэр усны нөөцийг хэмнэх зорилгоор үйлдвэрийн технологийн усан хангамжинд хэрэглэгдэх усыг хуримтлуулж, цэвэршүүлэх замаар эргүүлэн ашигласан.
- Бохир ус, элдэв хог хаягдлыг сайр, судгийн голдрилд хаяж, бохирдол бий болохоос урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээг авсан.
- Ундны усны эх үүсвэрт тогтмол хими-бактерологийн шинжилгээг мэргэжлийн байгууллагуудаар хийлгэж, шаардлага хангаж байгаа эсэхийг тогтмол хянаж ажиллав.
- Үйлдвэрлэлийн болон ахуйн хаягдал усаар гадаргын болон газрын доорхи усны нөөцийг бохирдуулахгүй байх арга хэмжээг авч ажилласан.
- Шингэн хаягдал хөрс болон гүний усыг бохирдуулж байгаа эсэхийг шалгаж биологийн болон химийн шинжилгээ мэргэжлийн байгууллагуудаар хийлгэв.
- Усны эх үүсвэрийн онцгой хамгаалалтын бүсийн цэгийг тэмдэгжүүлж, булгийн эхийг хамгаалав.

Хүснэгт 6. Усан орчинд үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах, арилгах арга хэмжээний биелэлт

Д.д	Хийгдэх ажил	Хариуцах эзэн	Шалгуур үзүүлэлт	Зардал /сая.төг/
1.	Орхон-Чулуут голын сав газрын захиргаатай ус ашиглах гэрээ байгуулсан.	Компанийн гүйцэтгэх захирал	2024.08.02-ний өдөр гэрээ байгуулсан. Усны төлбөр нийт 57 сая гарсанаас одоогоор 33 сая төгрөг төлөөд байна.	33,0
2.	Онцгой хамгаалалтын бүсийн хилийг тогтоож, байнгын шав тэмдэг тавьсан ажлын тайланг “Мастерпойнт” ххк-аар хийж гүйцэтгүүлсэн.	Компанийн гүйцэтгэх захирал	Тайлан 2024.09.10. батлагдсан.	6,5
3.	Орчны Хяналт шинжилгээний хөтөлбөрийн дагуу усны шинжилгээ хийлгэв.	БО-ны ажилтан	Усны шинжилгээг 3 цэг дээр 3 удаа хийлгэсэн.	ОХШХ-т тусгав
	Нийт зардал			39.5

4.1.4. Ургамлын нөмрөг болон амьтны аймагт нөлөөлж буй сөрөг нөлөөллийг бууруулахад авсан арга хэмжээ

Уурхайн олборлолтын үйл ажиллагаа, хүнд машин механизмын хөдөлгөөнөөс тоос босч салхиар зөөгдөн ургамлын нөмрөгийг бүрхэх, доройтолд оруулдаг. Үүнээс сэргийлж бид хуурайшилт ихтэй үед уурхайн гадаад болон дотоод замыг услах, аль болох олон салаа зам гаргахгүй байх, уурхайн гадаад тээврийн замыг сайжруулах, уурхайн тосгон, засварын цех, шатахуун түгээх станцын талбай, шатах тослох материалыг дахин боловсруулах цех зэргийн шимт хөрсийг тусад нь хуулж, тэдгээрийн доорхи эвдэрсэн газрын талбайг ихэсгэхгүй байх тал дээр арга хэмжээнүүдийг авч хэрэгжүүлсэн. Төслийн ажилчдад ан, амьтныг хамгаалах, хууль бус агналтыг гаргахгүй байх талаар сургалт явуулж, мэдээлэл сурталчилгаа хийсэн. Уурхайн тээврийн хэрэгслийн хурданд хязгаарлалт хийж, ажлын талбайн гадна шөнийн цагаар хурц, тод гэрэл ба дуу, шуугиан гаргахаас зайлсхийж ажиллав. Уурхайн эвдэрсэн газарт ашиглалтын үйл явцтай зэрэгцүүлэн нөхөн сэргээлтийн ажлыг хийж, амьтдын унаган амьдрах орчныг бүрдүүлэх, сэргээхэд анхааран ажиллалаа.

Хүснэгт 7. Ургамал болон амьтанд үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах, хамгаалахад авсан ажлууд

Д.д	Хийгдэх ажил	Хариуцах эзэн	Шалгуур үзүүлэлт	Зардал /сая.төг/
1.	Олон салаа зам гаргахгүй ажиллав	Уурхайн дарга	Олборлолтын явцад шинээр зам гаргаагүй.	-
2.	Уулны ажил, орчны газар ашиглалтын үед тээвэрлэлтээс тоосжилтоос үүсч, ургамлын ургах орчин доройтно. Тоосжилтыг бууруулах, шаардлагатай үед дотоод тээврийн замыг услах арга хэмжээ авна.		Тоосжилтыг бууруулах зорилгоор зам усалгааны ажил тогтмол хийгдсэн	Дотоод зардлаар

3. .	Уурхайд ашиглаж байгаа гал унтраах багаж хэрэгслийг шалгаж агуулахаас шинээр 15 ширхэг галын хорыг зохих газарт нь байрлуулав.	Уурхайн дарга ХАБЭА	Галын аюулгүй байдлыг ханган ажиллав	1.0
	Нийт			1.0

Зураг 8. Гал хамгаалах хэрэгслийн бүрэн бүтэн байдал

4.2. Нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөөний биелэлт

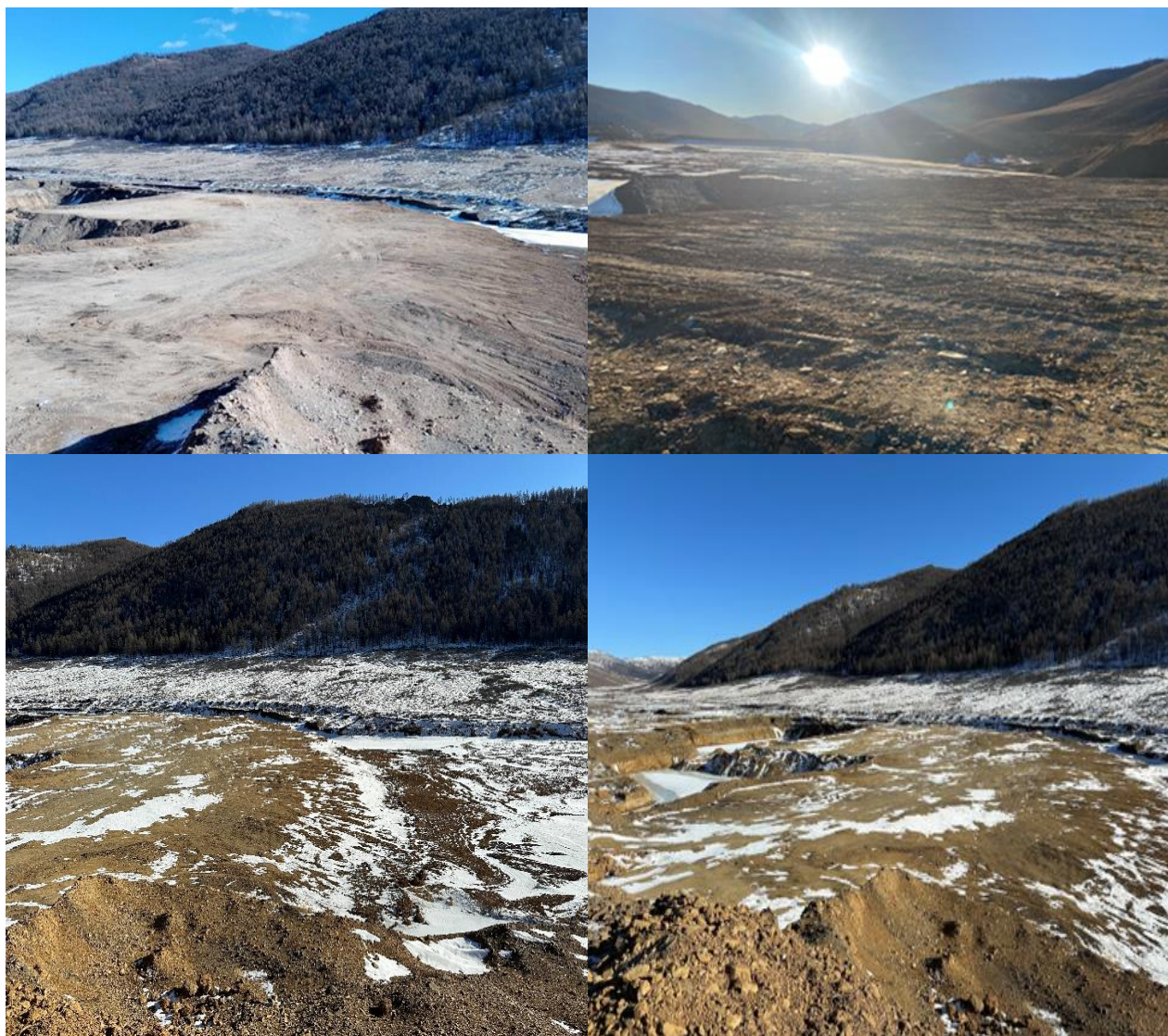
А. Техникийн нөхөн сэргээлт. Манай компанийн эзэмшлийн Архангай аймгийн Цэнхэр сумын нутагт орших MV_12470 тоот тусгай зөвшөөрлийг Ашигт малтмал газрын тосны газрын Кадастрын хэлтсийн даргын 2019 оны 08 дугаар сарын 21-ний өдрийн 423 дугаар шийдвэрээр цуцалж, Захиргааны хэргийн анхан, давж заалдах, хяналтын шатны шүүхээр маргаан хянан шийдвэрлэгдэж 2021 оны 01 сарын 19-ний өдөр сэргээсэн билээ. БОННУ нэлгээний нэмэлт тодотголыг “Саблайм” ХХК боловсруулж БОАЖЯ-аар 2024 оны 06 сарын 27-ны өдөр баталгаажуулсан. 2024 оны 07 сарын 31-ны өдөр Усны газраас усны дүгнэлт гарч, 2024 оны 08 сарын 02-ний өдөр Орхон Чулуут голын сав газрын захиргаатай ус ашиглах гэрээ байгуулсаны дараагаар 8 сараас уурхайн олборлолт эхэлсэн.

Төлөвлөгөөнд 5 га талбайд дотоод овоолгоор техникийн нөхөн сэргээлт хийхээр тусгасан байсан. Уулын ажлын төлөвлөгөөгөөр уурхайн үйл ажиллагаа 4 сараас эхлэн 11 сар хүртэл явагдаж, 8В, 9В блокуудыг олборлоно гэж тусгасан боловч 4,5,6,7 саруудад олборлолт явагдаагүй. Уурхайн бичиг баримт оройтож бүрдсэнээр уурхайн олборлолт 8 сараас эхэлсэн бөгөөд 8В блокийн 70 хувийг ч олборлож дуусаагүй явж байна. Нээсэн блокийн олборлолтын үйл ажиллагаа дуусаагүй, өөр нөхөн сэргээх талбай байхгүй учир хуучин байсан цэвэршүүлэхийн нууран дээр 1,8 га талбайд техникийн нөхөн сэргээлтийн ажлыг хийж гүйцэтгэлээ.

Зураг 9. Техникийн нөхөн сэргээлт хийж буй үйл явц

Зураг 10 . Техникийн нөхөн сэргээлт хийгдсэн талбайн ерөнхий байдал 2024.11.08.

Б. Биологийн нөхөн сэргээлт. БОННУ-гийн тайланд тусгаснаар төслийн 2 дах жилээс биологийн нөхөн сэргээлтийг эхэлнэ.

4.3. Дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөөний биелэлт

№	Хийгдэх ажлууд	Хариуцах эзэн	Шалгуур үзүүлүүлэлт	Зардал /сая.төг/
1.	Дүйцүүлэн хамгаалах ажиллагааны ургамлын нарийвчилсан судалгааг хийх	Компаний захирал	Энэ жилийн хувьд уурхайн үйл ажиллагаа 8 сараас оройтож эхэлсэн тул судалгааны ажил хийж амжаагүй. Төсөл хэрэгжих хугацаанд ургамал амьтны нарийвчлан судалгааг хийлгэхээр тусгасан байгаа тул 2025 оноос судалгааны ажлыг мэргэжлийн хүмүүсээр жил болгон хийлгэн ажиллах болно оо.	-
	Ховрын статустай ургамлыг дүйцүүлэн хамгаалах газарт шилжүүлэн суулгах, тарималжуулах			
	Амьтны аймгийн судалгааг нарийвчлан хийх			
	Мониторингийн хяналтын цэгийг тогтоож тогтмол хяналт тавих			
2.	Хууль бус ан агнуураас урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээ авах	БО-ажилтан	Булгийн эх хашаалах ажлыг “Бодьгал орхон” нөхөрлөл нь 2024.10.30-ний өдрийн ажил гүйцэтгэх гэрээний дагуу хийж гүйцэтгэнэ.	14.0
	Орхон-Чулуутын сав газрын захиргаанаас санал болгосны дагуу Нэг сум нэг хөв арга хэмжээний хүрээнд Архангай аймгийн Төвшрүүлэх сумын нутагт байрлах баахан булгийн эхийг хашаалж, хамгаалсан. Хөв цөөрмийг сэргээх ажлыг хавар газар хэссэн үед үргэлжлүүлэн хийж гүйцэтгэнэ.			
3.	Биологийн төрөл зүйлийн ач холбогдол, хамгаалах чиглэлээр ажилчдад сургалт явуулах			-
4.	“Тэрбум мод” үндэсний хөтөлбөрийн хүрээнд сумын төвийн нийтийн эзэмшлийн хашаанд 500 ширхэг мод тарихаар төлөвлөсөн байсан ч модоо буруу сонгосон учир дараа жил нөхөн тариалахаар болсон.	Гүйцэтгэх захирал	Тариалах модыг зөв сонгох	-
Нийт зардал				14,0

Зураг 11. Төвшрүүлэх сумын нутаг дах Баахан булгийн эхийн талбайн зураг

Зураг 12. Төвшрүүлэх сумын нутаг дах хөвийн талбайн зураг

Зураг 13. Булгийн эхийг хашаалж буй үйл явц

Зураг 14. Булгийн эхийг хашаалсан байдал

4.4. Нүүлгэн шилжүүлэх, нөхөн олговор олгох арга хэмжээний төлөвлөгөөний биелэлт

2024 оны уурхайн олборлолтын явцад байгаль орчин, хүн амын эрүүл мэндэд ноцтой сөрөг нөлөөлсөн болон байгалийн гамшигт үзэгдлээс болж өртөгдсөн иргэдийг нүүлгэн шилжүүлэх ямар нэгэн асуудал гараагүй болно.

4.5. Түүх, соёлын өвийг хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөө

“Алтайголд” ХХК-ийн “Харгуйтын баруун салаа”-ны алтны шороон ордын хайгуулын талбай түүний ойр орчимд археологийн хүрээлэн болон палеонтологийн хүрээлэнгээр авран хамгаалах хайгуулын судалгааг хийлгэсэн бөгөөд ашиглалтанд ямар нэгэн дурсгалт зүйл илрээгүй.

4.6. Химийн бодисын эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөө

Тус төсөл нь химийн бодис ашиглахгүй. Тиймээс химийн бодисын менежментийн төлөвлөгөө хийгдэх шаардлагагүй гэж үзэж байна.

4.7. Хог хаягдлын менежментээр сөрөг нөлөөллийг бууруулахад авсан арга хэмжээ

Тус компани нь түүхий нүүрс хэрэглэхээс бүрэн татгалзаж, сумаас түлээний мод бэлтгэх зөвшөөрөл авч, уурхайн хотхоны байрнуудыг модоор галлав. Уурхайн ажилчдад нэг удаагийн хэрэгслэлийг аль болох багасгах, байгальдаа хог хаяхгүй байхыг уриалж, сургалт сурталчилгаа хийсэн. Жолооч нар машиндаа байнгын хогийн ууттай явж заншив. Уурхайн машин механикмын засвар үйлчилгээнд тос арчих зориулалтаар хуучин хувцас авч ашиглаж, бүх ажилтан албан тушаалтнууд нь ахуйн хог хаягдлаа дахин ашиглагдах боломжтой хогнуудыг ялган хаядаг болсон. Архангай аймгийн байгаль орчны газар хүсэлт гарган аюултай хог хаягдал үүсгэгийн код Y002003 авсан.

Ахуйн бохироо үнэргүйжүүлэх, ариутган халдваргүйжүүлэх зорилгоор ШУА-ийн ХХТХ-ийн дэргэдэх “Хийрэв” ХХК-ийн “Ариусан” бэлдмэлийг тогтмол хугацаанд хийж үнэргүйжүүлэв. Мөн Халдваргүйжүүлэлт ХХК-ийн халдгүйжүүлэх химийн бодис болох Гипохориткальцийг зааврын дагуу уусмал бэлтгэн усны нөөцийн сав, гал тогоо, халуун усны газар болон нүхэн жорлонгийн орчим, шингэн хаягдлын сан орчмыг ариутгаж, халдваргүйжүүлэв.

Ахуйн энгийн хог хаягдал. Ахуйн хэрэглээнээс гарсан энгийн хатуу хог хаягдалд хоол хүнсний хаягдал болон бусад төрлийн хаягдлыг авч үзлээ. Уурхайн байршил нь сум орон нутгаас алслагдмал тул хөрсний бохирдлыг аль болох бага байлгах үүднээс ахуйн хогийн цэгийг байгуулсан.

Зураг 15. Ахуйн болон төмрийн хог хаягдлын цэг

Хүснэгт 8. Хог хаягдлын менежментээр хэрэгжүүлсэн ажлууд

Д.д	Хийгдэх ажил	Хариуцах эзэн	Шалгуур үзүүлэлт	Зардал /сая.төг/
1.	Цэнхэр сумын ЗДТГ-тай 2024.04.30-ний хог хаягдлын гэрээ байгуулсан	Гүйцэтгэх захирал	Гэрээнд заасан хугацаанд төлбөрөө төлсөн.	2,5
2.	Ахуйн хатуу хог хаягдлаа ангилан ялгаж хэвшив. Энгийн хог хаягдлыг хадгалах хогийн бункер шинээр байршуулсан	Кемп менежер БО-ны ажилтан	Энгийн хог хаягдал хийх хогийн савыг нэмж байрлуулав.	0,5
3.	Ахуйн шингэн хог хаягдлаас үүдэлтэй бохирдлыг хянах зорилгоор шинжилгээ хийлгэв	БО-ны ажилтан,	Тогтоосон 5 цэгээс хөрс, усанд шинжилгээ хийлгүүлсэн. авсан.	ОХШХ-д тусгав
4.	Ундны усны нөөцийн сав болон ахуйн шингэн бохирдлын орчмыг мэргэжлийн байгууллагаас өгсөн зааврын дагуу ариутгал, халдваргүйжүүлэлтийн ажлууд хийв.	Кемп менежер, БО-ны ажилтан	Шинжилгээний үр дүнг үндэслэн бохирдсон газрыг халдваргүйжүүлэх ажлыг мэргэжлийн байгууллагын өгсөн зөвлөгөөний дагуу явуулсан. Ариун сан бэлтгэл 15 ш, гипохлориткальцийн давсыг зааврын дагуу уусмал бэлтгэн нүхэн жорлон, гал тогоо болон шингэн хаягдлын санг ариутгав.	0.5
5.	Овор ихтэй томоохон сэлбэг хэрэгслэл болон бусад тоног төхөөрөмжийг төмрийн хаягдалд оруулав.		Төмрийн хаягдлыг аль болох бага газарт эмх цэгцтэй байрлуулан, хөрс бохирдохоос сэргийлж байнгын хяналт хийв.	-
6.	Стандартын шаардлага хангасан эко жорлон суурилуулна	Гүйцэтгэх захирал БО-ны ажилтан	Энэ жилийн хувьд Стандартын шаардлага хангасан эко жорлон суурилуулах ажлууд төлөвлөгдөж байгаа ч хугацаандаа амжихааргүй байгаа тул ирэх жил энэ ажлаа үргэлжлүүлэх хийх болно.	-
Нийт зардал				3,5

Хүснэгт 8. Уурхайгаас сард ялгарах ахуйн бохирын тооцоо

Өгөгдөл	Хэмжээ	Шалгуур
Хугацаа	30 хоног	Нэг сараар тооцсон
Хүний тоо	65	Уурхайн ТЭЗҮ авсан.
Хүний нэг өдөрт ялгаруулах өтгөний хэмжээ	0.2л	Дэлхийн эрүүл мэндийн газрын гаргасан тооцоо
Хүний нэг өдөрт гаргах шингэн хаягдлын хэмжээ	1.5л	
Тооцоо: $30 \times 65 \times 0,2 = 390\text{кг}$ $30 \times 65 \times 1,5\text{л} = 2925\text{л}$ $390 + 2925 = 3315 = 3,3\text{м}^3$		

“Алтайголд” ХХК нь ахуйн бохироо ариутган халдваргүйжүүлэхийн зэрэгцээ байгаль орчинд хоргүй байлгах аар судалгаа хийсэн бөгөөд “Хийрэв” ХХК-ийн үйлдвэрлэдэг “Ариусан” бэлдмэлийг ашиглахаар шийдсэн. Дээрх тооцооноос харахад тус уурхай сард $3,3\text{м}^3$ ахуйн бохир гаргах бөгөөд сар тутамд “Ариусан” бэлдмэлийг сард 20 ш авч шингэрүүлэн цацаж ахуйн бохирыг задлах ажлыг биологийн аргаар хийхээр төлөвлөөд байна. Бэлдмэлийн зардал нь 600 000 төгрөг/жил болж байна.

Бүтээгдэхүүний нэр: “Ариусан” микробиологийн бэлдмэл, эх уусмал (Хими, химийн технологийн хүрээлэн)

Гипохлориткальци НТН. Идэвхит хлор 65% , нунтаг цагаан, хлорлог үнэртэй, усан уусмал нь тунгалаг. Грам/+, Грамм/- / бүх төрлийн бактер, вирус, сүрьеэгийн савханцарт сайн үйлчилнэ.

Хана, шал, хаалга, усны нөөцийн сав, тавилга зэрэг гадаргуугийн халдваргүйжүүлэлтэнд хэрэглэнэ.

Амьсгалын зам, гэдэсний халдвар, сүрьеэ, ям, мөөгөнцөр зэрэг өвчний голомтонд бохирлогдсон эд материал, хэрэглэл өрөө тасалгааг халдваргүйтгэнэ. Гадна жорлон, ил задгай талбайн бохирдол, хөрсний бохирдол, хогийн цэгийн халдваргүйтгэлд хэрэглэнэ.

4.8. Тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөөний биелэлт

Үйл ажиллагаандаа технологийн сахилга батыг чанд баримталж, аваар осолгүй ажиллах талаар байнга анхаарал тавихыг уурхайн дарга болон хөдөлмөр хамгаалал аюулгүй ажиллагааны инженер болон инженер техникийн ажилчид хариуцан ажиллана. Доорх ажлуудыг компанийн захирал тушаал гаргаж баталгаажуулна.

Хүснэгт 9. 2024 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх удирдлага зохион байгуулалтын ажлын зардал

Д.д	Хийгдэх ажил	Хариуцах эзэн	Шалгуур үзүүлэлт	Зардал /сая.төг/
1.	Архангай аймгийн Цэнхэр сумын нутагт байрлах Харгуйтын баруун салааны алтны шороон ордын Техник эдийн засгийн үндэслэлийн тодотголыг “Тоулдмэн прожект” ххк-аар хийлгүүлж, хууль тогтоомжийн дагуу баталгаажуулсан.	Гүйцэтгэх захирал Байгаль орчны мэргэжилтэн	Шинээр хийлгүүлсэн	55.0
2.	Байгаль орчны нөлөөллийн нарийвчилсан үнэлгээний нэмэлт тодотголыг “Саблайм” ххк-аар холбогдох хууль тогтоомжийн дагуу хийж баталлуулсан.			
3.	Цэнхэр сумын сэг, зэм устгалын ажилд түлш шатахуунаар туслалцаа үзүүлсэн.		Дэмжлэг үзүүлсэн	12.2
4.	Цэнхэр сумын Орхон багийн шавж устгалын ажилд туслалцаа үзүүлсэн.			20.0
Нийт				87,2

4.9. Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрийн төлөвлөгөөний биелэлт

Манай компани орчны бохирдлыг хянах зорилгоор Архангай аймгийн Ус цаг уур, орчны хяналт шинжилгээний төвтэй хамтран гэрээ байгуулж ажилладаг бөгөөд тогтмол хугацаанд агаар, ус, хөрсний тогтоосон цэгүүдээс авч шинжлүүлж гарсан үр дүнг үндэслэн зарим нэг ажлуудыг хийж гүйцэтгэлээ.

2024 онд агаарын чанарын шинжилгээг 1 цэгт нийт 1 удаа хийлгэсэн.

Хөрсний чанарын шинжилгээний хувьд нийт 5 цэгт 2 удаа агрохимийн, микробиологийн, хүнд металлын шинжилгээнүүдийг холбогдох итгэмжлэгдсэн лабораториудаар хийсэн. Шинжилгээний дүнгээр ЗДХ-ээс давсан үзүүлэлт байхгүй болно.

Усны чанарт 2-3 цэгт 7 удаа шинжилгээ хийгэсэн бөгөөд усны химийн ерөнхий болон бактериологийн, хүнд металлын шинжилгээг тус тус хийлгэлээ. Усны газарт усны хүнд металлын шинжилгээг хүргүүлсэн. Хариу нь хараахан гараагүй байна. Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрт нийт 976 500 сая төгрөг зарцуулав.

Хүснэгт 10. 2024 онд Агаарын чанарт хийсэн шинжилгээний нэгдсэн дүн

Он		2024 он
Шинжилгээ хийсэн байгууллага		Архангай аймгийн УЦУОШТ
Шинжилгээ хийсэн огноо		2024.10.02.
Дээж авсан газар		Карьерын орчим
Стандартууд	MNS 4585:2016	Шинжилгээний үр дүн
NO ₂ -ийн агууламж, мкг/м ³	0.200	0,003
SO ₂ -ийн агууламж, мкг/м ³	0.45	0,002

Хүснэгт 11. 2024 онд хийгдсэн хөрсний шинжилгээний нэгдсэн дүн

Шинжилгээ хийсэн огноо		2024.08.25.				
Шинжилгээ хийсэн байгууллага		Архангай аймгийн УЦУОШТ, Байгаль орчны шинжилгээний лаборатори				
Дээж авсан газар		Карьерын орчим	Засварын газар орчим	Арийн цэврийн байгууламж орчим	Уурхайн тосгон орчим (кемп)	Шатахуун түгээх орчим
		Шинжилгээний дүн				
Стандартууд	MNS 3310:91					
Агрохимийн үзүүлэлтүүд						
РН		7.73	7.72	7.30	6.85	7.68
Аммоний азот		123.12	3.80	25.74	9.22	1.12
Нитратын азот		0.75	20.42	0.75	3.10	2.26
Хөдөлгөөнт фосфор		3.44	1.665	6.11	39.01	2.56
Сульфат		0.61	108.5	1.33	1.11	1.04
Нефтийн бүтээгдэхүүн	MNS 6838:2020		2.15			3.75
Шинжилгээ хийсэн огноо		2024.09.30.				
Шинжилгээ хийсэн газар		“Нарт шуун консалтинг” ХХК хөрсний итгэмжлэгдсэн лаборатори				
Дээж авсан газар		Карьерын орчим	Засварын газар орчим	Арийн цэврийн байгууламж орчим	Уурхайн тосгон орчим (кемп)	Шатахуун түгээх орчим
		Хүнд металлын шинжилгээ				
MNS 5850: 2019						
Хар тугалга-Pb	100		20,5	25,0	11,4	20,5
Хром Cr	150		39,9	46,7	34,9	20,0
Никел Ni	150		22,6	17,6	6,6	22,2
Кадми Cd	3		0,0	0,0	0,0	0,0
Цайр Zn	300		69,0	80,5	70,0	76,8
Зэс Cu	100		14,1	15,7	12,5	14,9

Хүснэгт 12. 2024 онд хийгдсэн усны шинжилгээний нэгдсэн дүн

Шинжилгээ хийсэн огноо		2024.07.22.		2024.08.25.		
Шинжилгээ хийсэн байгууллага		Архангай аймгийн УЦУОШТ, Байгаль орчны шинжилгээний лаборатори				
Дээж авсан газар		Голын ус	Нуур	Голын ус	Нуур (бохир)	Нуур (цэвэр)
		Шинжилгээний дүн				
Стандартууд	MNS 4585:1998					
Шинжилгээний үзүүлэлтүүд						
Өнгө	Өнгөгүй	Шаравтар		Шаравтар		
Үнэр	Үнэргүй	Үнэргүй		Үнэргүй		
РН	6.5-8.5	7.13		7.50		
Цахилгаан дамжуулах чанар	-	107.5		93.66		
Хатуулаг	-	0.99		0.90		
Кальци	-	14.2		17.2		
Магни	-	3.4		0.5		
К+Na	-	3.5		3.0		
Сульфат	-	1.4		1.9		
Гидрокарбонат	-	59.2		53.1		
Хлорид	300	4.6		3.9		
Аммоний азот	0.5	0.13		0.14		
Эрдэжилт	-	86.3		79.6		
Нитратийн азот	9.0	0.29		0.09		
Нитритийн азот	0.02	0.002		0.002		
Төмөр	-	0.08		0.03		
Фторид	1.5	0.08		0.13		
фосфат	0.1	0.05		0.004		
Пич	10	4.3		4.4		
Жинлэгдэх бодис	-	15.6		13.6		
Хром	0.01	0.002				
		Хаягдал усны шинжилгээ				
MNS 4943: 2015						
РН	6.0-9.0		7.95		7.27	7.55
Аммони	-		0.15		0.86	1.26

АРХАНГАЙ АЙМГИЙН ЦЭНХЭР СУМЫН НУТАГТ БАЙРЛАХ ХАРГУЙТЫН БАРУУН
САЛААНЫ АЛТНЫ ШОРООН ОРДЫН 2024 БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН
ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТИЙН ТАЙЛАН

АЛТАЙГОЛД
ХХК

Нитрат	-		0.18		0.40	0.42
Нитрит	-		0.004		0.018	0.023
Нийт азот	15		0.334		1.278	1.703
Фосфат	1.5		0.12		0.047	0.075
Пич	20		3.8		1.6	1.6
Жинлэгдэх бодис	30.0		14.6		93.0	85.0
Төмөр0,39					0.39	

4.10. Тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний хэрэгжилтийг нөлөөлөлд өртөгч оршин суугчид, оролцогч талуудад тайлагнах хуваарь

Төсөл хэрэгжүүлэгч нь уурхайн үйл ажиллагаанаас байгаль орчинд үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг хамгийн бага түвшинд байлгах, байгаль орчны бохирдлоос сэргийлэх, орон нутгийн иргэд болон бусад сонирхогч талуудад төслийн байгаль орчны бодлого үйл ажиллагааг нээлттэй болгох, ажил хэрэгч харилцааг дэмжих үүднээс төслийн БОМТ, түүний хэрэгжилтийг оролцогч, сонирхогч талуудад тайлагнан, хэлэлцүүлнэ.

Хүснэгт 13. Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг тайлагнах хуваарь /2024 он/

№	БОМТ хэрэгжилтийг тайлагнах, хэлэлцүүлэх байгууллагууд	Тайлагнах, хэлэлцүүлэх хэлбэр	Мэдээллийн агуулга	Хугацааны тов	Хэлэлцүүлгээр санал авах чиглэл
1.	Төрийн захиргааны төв байгууллагад /БОАЖЯ/	БОМТ тайланг төлөвлөгөөнд тусгасан арга хэмжээний дагуу гаргаж, дараа оны БОМТ-ний төсөлтэй хамтатган ерөнхий үнэлгээ хийсэн байгууллагад хүргүүлнэ.	БОМТ-ний биелэлтийн тухай	2024 оны 12 дугаар сарын 10-ны дотор	БОМТ-ний хэрэгжилтийн тайланг хэлэлцүүлэх, батлуулах
2.	Төсөл хэрэгжих нутаг дэвсгэрийн сум, багийн ИТХ-д	БОМТ тайланг төлөвлөгөөнд тусгасан арга хэмжээний дагуу гаргаж, иргэдийн төлөөлөгчдийн хурлаар оруулаж танилцуулах		2024 оны 11 дүгээр сарын 10-ны дотор	БОМТ-ийн хэрэгжилтийг тайлагнаж олон нийтэд таниулж, санал авах
3.	Төсөл хэрэгжих нутаг дэвсгэрийн бүх шатны Засаг дарга	БОМТ тайланг төлөвлөгөөнд тусгасан арга хэмжээний дагуу гаргаж тайланг хүргүүлэх		2024 оны 11 дүгээр сарын 10-ны дотор	БОМТ-ний хэрэгжилтийг тайлагнаж олон нийтэд таниулж, санал авах

Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийн тайлагналд гарах зардлыг дотоод зардлаар тооцно.

Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний нэгдсэн төсөв

Манай компани нь 2024 онд байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөгөөр үүсч болзошгүй сөрөг нөлөөллийг бууруулахад дараах авах арга хэмжээнүүдийг хийж ажиллана.

Хүснэгт 14. 2024 оны Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний нэгдсэн хүснэгт

Д.д	Зардлын утга	Нийт төсөвт зардал, сая.төг	Гүйцэтгэл, сая төг
1.	Агаарын чанарт үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний ажлын зардал	1.33	10.33
2.	Газар болон хөрсөнд үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний ажлын зардал	11.2	1.0
3.	Усан орчинд үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах ажлын зардал	4.7	39,5
4.	Ургамал болон амьтанд үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах ажлын зардал	3.0	1.0
5.	Хог хаягдлын менежментээр хийгдэх ажлын зардал	3.6	3,5
6.	Нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөөний зардал	2.0	20,0
7.	Осол, эрсдлийн менежментийн зардал	3.3	42.0
8.	Дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөөний биелэлт	7.0	14.0
9.	Удирдлага зохион байгуулалтын ажлын зардал	0.57	87,2
10.	Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрийн зардал	3.3	0.977
11.	Тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг хэрэгжилтийг нөлөөлөлд өртөгч оршин суугчид, оролцогч талуудад тайлагнах хуваарь	-	Дотоод зардлаар
2024 оны байгаль орчны менежмент төлөвлөгөө		40.0 сая	220,5 сая

ДУГНЭЛТ

Манай компанийн эзэмшлийн Архангай аймгийн Цэнхэр сумын нутагт орших MV_12470 тоот тусгай зөвшөөрлийг Ашигт малтмал газрын тосны газрын Кадастрын хэлтсийн даргын 2019 оны 08 дугаар сарын 21-ний өдрийн 423 дугаар шийдвэрээр цуцалж, Захиргааны хэргийн анхан, давж заалдах, хяналтын шатны шүүхээр маргаан хянан шийдвэрлэгдэж 2021 оны 01 сарын 19-ний өдөр сэргээсэн билээ. БОННҮнэлгээний нэмэлт тодотголыг “Саблайм” ХХК боловсруулж БОАЖЯ-аар 2024 оны 06 сарын 27-ны өдөр баталгаажуулсан. 2024 оны 07 сарын 31-ны өдөр Усны газраас усны дүгнэлт гарч, 2024 оны 08 сарын 02-ний өдөр Орхон Чулуут голын сав газрын захиргаатай ус ашиглах гэрээ байгуулсаны дараагаар уурхайн үйл ажиллагаа эхэлсэн.

1. Ашиглалтын жилд агаарын орчинд нөлөөлөх сөрөг нөлөөллийг бууруулахаар усалгаа хийх, тоосжилт дарах, тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөнөөс босох тоосноос сэргийлж зам засвар хийх, машин механизмын утаа гаргалтыг багасгах чиглэлээр арга хэмжээнүүдийг авч хэрэгжүүлсэнээр 10.33 сая төгрөг зарцуулсан.
2. Орхон-Чулуут голын сав газрын захиргаатай ус ашиглах гэрээ байгуулсан. Онцгой хамгаалалтын бүсийн хилийг тогтоож, байнгын шав тэмдэг тавьсан ажлын тайланг “Мастерпойнт” ххк-аар хийж гүйцэтгүүлсэн. Орчны Хяналт шинжилгээний хөтөлбөрийн дагуу усны шинжилгээ хийлгэсэн. нийт 25.5 сая төгрөг зарцуулсан
3. Хөрсөн бүрхэвч хамгаалах чиглэлээр шимт хөрс хулж стандартын дагуу хадгалах, тос тосолгооны материалын асгаралтаас сэргийлэх, ашигласан тосыг боловсруулах цех барьж байгуулах, хог хаягдлыг ангилан ялгаж хураах цэг байгуулах, нүхэн жорлон болон шингэн хог хаягдлыг саармагжуулах хөрсний шинжилгээ авах зэрэг ажлуудад 1.0 сая төгрөг зарцуулсан.
4. Уурхайн олборлолт, болон тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөнөөс үүсэх тоос нь салхины нөлөөгөөр ургамлан бүрхэвчийг бүрхэвч доройтолд оруулахаас сэргийлэн тогтмол усалгаа хийж, замыг сайжруулах ажлуудыг хийсэн. Үүнд нийт 1.0 сая төгрөгний зардал гарсан.
5. Төлөвлөгөөнд 5 га талбайд дотоод овоолгоор техникийн нөхөн сэргээлт хийхээр төлөвлөсөн байсан. Уулын ажлын төлөвлөгөөгөөр уурхайн үйл ажиллагаа 4 сараас эхлэн 11 сар хүртэл явагдаж, 8В, 9В блокуудыг олборлоно гэж тусгасан боловч 4,5,6,7 саруудад олборлолт явагдаагүй. Уурхайн бичиг баримт оройтож бүрдсэнээр уурхайн олборлолт 8 сараас эхэлсэн бөгөөд 8В блокийн 70 хувийг ч олборлож дуусаагүй явж байна. Нээсэн блокийн олборлолтын үйл ажиллагаа дуусаагүй, өөр нөхөн сэргээх талбай байхгүй учир хуучин байсан цэвэршүүлэхийн нууран дээр 1,8 га талбайд техникийн нөхөн сэргээлтийн ажлыг хийж гүйцэтгэлээ. 15 сая төгрөг зарцуулсан. БОННҮ-гийн тайланд тусгаснаар төслийн 2 дах жилээс биологийн нөхөн сэргээлтийг эхлэнэ.
6. Хог хаягдлыг ангилан ялгах, хогийн цех байгуулах, шингэн хог хаягдлын хорыг саармагжуулах, хог ачуулах, нэгдсэн хогийн цехэд тээвэрлэх зэрэг ажлын зардалд 3.5 сая төгрөг зарцуулсан.

7. Агаар, ус, хөрсөнд 2 удаа, 5 цэгээс дээж аван шинжилгээнд өгсөн ба үр дүнд тулгуурлан ажилласан. Нийт зардал 977000 мянган төгрөг.

УС АШИГЛУУЛАХ ДҮГНЭЛТ

Улаанбаатар хот

2024 оны 7 дугаар
сарын 31 -ний өдөр

Дугаар Е-2407-000080

Утас: 265528, 265578

1. Аж ахуйн нэгж байгууллага, захирлын нэр, утас, факс, улсын бүртгэлийн болон регистрийн дугаар

Оноосон нэр: Алтайголд
Улсын бүртгэлийн дугаар:
Регистрийн дугаар: 2877694
Захирал: Наранхүү
Холбоо барих дугаар: 99116514
Факс :
И-мэйл хаяг :

2. Төслийн нэр байршил

Төслийн нэр: "Харгуйтын амны баруун салаа"-ны алтны шороон орд
Байршил: Архангай, Цэнхэр, 1-р баг, Орхон
Харьяалагдах сав газар: Орхон голын сав газар
Хамаарах салбар: Уул уурхай

3. Төсөл хэрэгжүүлэгчийн нэр

Алтайголд

4. Ажиллах горим, хүчин чадал

Үргэлжлэх хугацаа	Ажиллах горим	Жилд ажиллах хоног	Хоногт ажиллах ажилчидын тоо	Хоногт ажиллах цаг
5	2 ээлжээр	90	40	24

5. Үйлдвэрлэх, боловсруулах бүтээгдэхүүн, ажил, үйлчилгээний хэмжээ

Ажлын нэр	Тоо хэмжээ	Хэмжих нэгж	Тайлбар
Уурхайд шүүрлээр орж ирэх усны хэмжээ	43875.3	м3	Байгаль орчны нарийвчилсан үнэлгээний тайлангийн 27-р хуудас шүүрлийн усны хэмжээ 208,93 м3/хоног. Уулын ажлын төлөвлөгөөний маягт 3-т 210 хоног ажиллахаар төлөвлөсөн.
Зам талбайн үсалгаа	13500.0	м2	13500 м2 талбайг 90 хоног услахаар тооцлоо
Биологийн нөхөн сэргээлт	40000.0	м2	Уулын ажлын төлөвлөгөөний маягт 10 -т биологийн нөхөн сэргээлт 4га талбайд хийхээр төлөвлөсөн.

Ажлын нэр	Тоо хэмжээ	Хэмжих нэгж	Тайлбар
Ашиг олох зориулалтаар ахуйн үйлдвэрлэл, үйлчилгээнд ашиглах усны хэмжээ	96.0	хоногт 1 хүн	Уулын ажлын төлөвлөгөөний маягт 12-т 96 хүн, маягт 3-т 210 хоног төлөвлөсөн байна
"Тэрбум мод" үндэсний хөдөлгөөний хүрээнд тарих модны усалгаанд	250.0	ш	Уулын ажлын төлөвлөгөөний маягт 10-т 250 ш мод тарихаар төлөвлөсөн.
Хүдэр боловсруулахад ашиглагдах ус	102850.0	тонн	Уулын ажлын төлөвлөгөөний маягт 3 -т 102,850 м3 элс угаахаар төлөвлөсөн. $102,850 \times 4 = 411,400$ м3 угаан баяжуулахад шаардагдах нийт усны хэмжээ $208,93 \text{ м}^3 \times 210 = 43,875.3$ м3 шавхан зайлуулах усны хэмжээ 210-Уулын ажлын төлөвлөгөөний маягт 3-т ажиллах хоног, 208.93 м3 байгаль орчний нарийвчилсан үнэлгээний тайлангийн 27-р хуудас /уурхайн үхлагат хоногт шүүрэх усны хэмжээ, $43,875.3 \times 100 : 411,400 = 10.66 \%$ (Хүдэр боловсруулахад шаардагдах нийт усанд уурхайн ухлагаас шавхан зайлуулж ашиглах усны хувь). Хүдэр боловсруулахад шаардагдах нийт усны хэрэглээний 80 хувийг эргэлтээр, 10.66 хувийг шавхан зайлуулах уснаас, 9.34 хувийг гадаргын уснаас хангана.

6. Усны эх үүсвэр, нөөц, хоногт ашиглах хэмжээ

Эх үүсвэр	Зориулалт	Усны нөөц (л)	Усны нөөц (м3)	Тайлбар
Гадаргын ус	Технологийн хэрэгцээнд	12.0	1036.8	Технологийн болон зам талбайн тоосжилт дарах, биологийн нөхөн сэргээлт хийхэд шаардагдах усыг Хайргүйт, шийрт, Өлийн гол болон уурхайд орж ирэх шүүрлийн уснаас хангахаар боломжит нөөцийн дүгнэлтэд тусгасан
Шүүрлийн ус	Технологийн хэрэгцээнд	2.418	208.9152	

7. Байгаль орчны нөлөөллийн үнэлгээ, нөхцөл

Байгаль орчны нөлөөллийн үнэлгээ боловсруулсан ААНБ :

Холбоо барих :

Нэмэлт мэдээлэл:

Саблайм

86076774

8. Усны барилга байгууламжууд

9. Дамжуулах байгууламж

Хаанаас (эхлэх цэг)

Хаана хүртэл (төгсгөлийн
цэг)

Шугамын голч, мм

Дамжуулах шугамын урт, м

10. Онцгой нөхцөл

- Усны тухай хуулийн 30.1.4-д заасны дагуу усны шугам, хоолой бүрд баталгаажсан онлайн тоолуур суурилуулах;
  - Шар усны болон гэнэтийн үерийн ус уурхайн үхлага болон ус хуримтлуулах санд орох, хаягдлын сангаас бохир ус нэвчиж ус, хөрс бохирдуулахаас сэргийлэх, үерийн далан, шуудууны аюулгүй байдлыг хангаж ажиллах;
- Олборлолт явуулж эхэлсэн, тусгай зөвшөөрөл бүхий талбайд холбогдох арга хэмжээ авах, нөхөн сэргээх үйл ажиллагааны гэрээ Дугаар УС-2019/07 -ын Тусгай зөвшөөрөл эзэмшигчийн үүрэгийг биелүүлэх.

11. Усны зарцуулалт

Ажлын нэр	Тоо Хэмжээ	Хэмжих нэгж	Усны хэрэглээ, м3 (Норм)	Гүйцэтгэх давтамж	Хэмжих нэгж	Нийт ашиглах усны хэмжээ, м3	Хөнгөлөх усны хэмжээ м3	Төлбөр тооцох усны хэмжээ м3
Уурхайд шүүрлээр орж ирэх усны хэмжээ	43875.3	м3	1.0	1.0	Удаа	43,875.30	0.00	43,875.30
Зам талбайн усалгаа	13500.0	м2	0.002	90.0	Хоног	2,430.00	0.00	2,430.00
Биологийн нөхөн сэргээлт	40000.0	м2	0.004	9.0	Удаа	1,440.00	0.00	1,440.00
Ашиг олох зориулалтаар ахуйн үйлдвэрлэл, үйлчилгээнд ашиглах усны хэмжээ	96.0	хоногт 1 хүн	0.15	210.0	Хоног	3,024.00	0.00	3,024.00
"Тэрбум мод" үндэсний хөдөлгөөний хүрээнд тарих модны усалгаанд	250.0	ш	0.045	18.0	Удаа	202.50	0.00	202.50
Хүдэр боловсруулахад ашиглагдах ус	102850.0	тонн	4.0	1.0	Удаа	411,400.00	372,975.24	38,424.76
Нийт						462,371.80	372,975.24	89,396.56

12. Урьдчилсан байдлаар тооцсон усны нөөц ашигласны төлбөрийн хэмжээ

Ажлын нэр	Төлбөр тооцох усны хэмжээ, м3	Усны ангилал	Хөнгөлөх хувь хэмжээ, %	1 м3 усны үнэ	Усны нөөц ашигласны төлбөр, ₮	Төлбөрөөс хөнгөлсөн дүн, ₮	Төлбөл зохих дүн, ₮
Уурхайд шүүрлээр орж ирэх усны хэмжээ	43875.30	Газрын доорх ус	0.0	741.75	32,544,503.78	0.0	32,544,503.78

Ажлын нэр	Төлбөр тооцох усны хэмжээ, м3	Усны ангилал	Хөнгөлөх хувь хэмжээ, %	1 м3 усны үнэ	Усны нөөц ашигласны төлбөр, ₮	Төлбөрөөс хөнгөлсөн дүн, ₮	Төлбөл зохих дүн, ₮
Зам талбайн усалгаа	2430.00	Гадаргын	0.0	83.49	202,880.70	0.0	202,880.70
		ус					
Биологийн нөхөн сэргээлт	1440.00	Гадаргын	0.0	19.48	28,052.64	0.0	28,052.64
		ус					
Ашиг олох зориулалтаар ахуйн үйлдвэрлэл, үйлчилгээнд ашиглах усны хэмжээ	3024.00	Гадаргын	0.0	55.66	168,315.84	0.0	168,315.84
		ус					
"Тэрбум мод" үндэсний хөдөлгөөний хүрээнд тарих модны усалгаанд	202.50	Гадаргын	0.0	19.48	3,944.90	0.0	3,944.90
		ус					
Хүдэр боловсруулахад ашиглагдах ус	38424.76	Гадаргын	0.0	626.18	24,060,624.09	0.0	24,060,624.09
		ус					
Нийт	89,396.56				57,008,321.95		57,008,321.95

13. Тавигдах шаардлага, цаашид авах арга хэмжээ, зөвлөгөө

Усны тухай хуулийн 28.6-д заасны дагуу Орхон голын сав газрын захиргаанаас ус ашиглах зөвшөөрөл авч, зохих журмын дагуу гэрээ байгуулах;

Хаягдал усны дүгнэлтийг дараа оны эхний улиралд багтаан гаргуулах;

Усны тухай хуулийн 28.18-д зааснаар ус ашиглуулах дүгнэлт, холбогдох зөвшөөрөлгүйгээр ус ашиглахгүй байх;

Усны тухай хуулийн 30.1.4-д заасны дагуу ус татах шугам хоолой бүрд баталгаажуулсан онлайн тоолуур суурилуулж, тоолуурын заалтаар усны нөөц ашигласны төлбөрийг тооцож, Төсвийн тухай хуулийн 23.6.5-д заасны дагуу төсөвт төвлөрүүлэх;

Засгийн газрын 2018 оны 391 дүгээр тогтоолоор баталсан журмын дагуу зөвшөөрсөн хэмжээнээс илүү ашигласан усны төлбөрийг шатлан өсгөж тооцохыг анхаарах;

Жил бүрийн бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэлийн төлөвлөгөөг үндэслэлтэй, үнэн зөв гаргаж байх;

Үйл ажиллагаа зогсох, тасалдах нөхцөл байдал үүссэн үед холбогдох төрийн захиргааны байгууллагуудад даруй мэдэгдэж ажиллах;

Усны тухай хуулийн 7.5-д заасны дагуу улсын усны мэдээллийн сан бүрдүүлэхэд шаардлагатай ус ашиглалтын тайлан (газрын доорх усны хяналт-шинжилгээний мэдээ, ус ашиглах зөвшөөрөл, гэрээ, гэрээ дүгнэсэн акт, усны нөөц ашигласны төлбөрийн баримт, ус ашиглалтын тоо, хэмжээ)-г 2024 оны 12 дугаар сарын 20-ны өдрийн дотор Усны газарт office@water.gov.mn цахим хаягаар болон холбогдох газруудад хүргүүлж ажиллах.

Байгууллагын нэр: **Усны газар**
Газар хэлтэс: **Усны газар**
Албан тушаал: **Даргын албыг түр орлон гүйцэтгэгч**
Овог нэр: **Зэнээмьядар Батбаяр**
Зурсан огноо: **2024.08.01 12:34:54**

Боловсруулсан:

УС АШИГЛАЛТЫН ХЭЛТЭС

Н.Цогт

Боловсруулсан огноо:

2024.07.31

БАЙГАЛЬ ОРЧИН АЯЛАЛ ЖУУЛЧЛАЛЫН ЯАМ
ОРХОН-ЧУЛУУТ ГОЛЫН САВ ГАЗРЫН
ЗАХИРГААНЫ ДАРГЫН ТУШААЛ

2024 оны 08 сарын 02 өдөр

Дугаар 01/02

Эрдэнэбулган сум

Ус ашиглуулах зөвшөөрөл
олгох тухай

Усны тухай хуулийн 28 дугаар зүйлийн 28.6, 17 дугаар зүйлийн 17.1.10 дахь заалт Монгол улсын Засгийн газрын хэрэгжүүлэгч агентлаг У-ын 2024 оны 07 дугаар сарын 31-ний өдрийн Е-2407-000080 дугаартай ус ашиглуулах дүгнэлтийг үндэслэн ТУШААХ нь:

1. Архангай аймгийн Цэнхэр сумын нутагт орших "Алтай голд" ХХК-ийн "MV-012470 ашиглалтын тусгай зөвшөөрөл бүхий Харгуйтын амны баруун салаа" алтны орд төслийн ашиг олох зориулалтаар ахуйн үйлдвэрлэл үйлчилгээнд ашиглах 3'024.0 м³, биологийн нөхөн сэргээлтэд 1'440.0 м³, зам талбайн усалгаанд 2'430.0 м³, "Тэрбум мод" үндэсний хөдөлгөөний хүрээнд мод тарихад 202.5м³, хүдэр боловсруулахад ашиглах 38'424.76 м³ тус тус гадаргын ус, уурхайд шүүрлээр орж ирэх 43'875.30 м³ усыг 2024 оны 08 дугаар сарын 02-ны өдрөөс эхлэн 90 хоног ашиглахыг зөвшөөрсүгэй.

2. Уул уурхайн үйлдвэрлэлийн ус ашиглалтын байдалд байнгын хяналт тавьж ажиллахыг уул уурхай, эрчим хүчний ус ашиглалтын асуудал хариуцсан мэргэжилтэн (А.Нямсүрэн)-д үүрэг болгосугай.

ДАРГА Ч.ОТГОНБААТАР

654240040

БАТЛАВ.
ОРХОН-ЧУЛУУТ ГОЛЫН САВ ГАЗРЫН
ЗАХИРГААНЫ ДАРГА

БАТЛАВ
АЛТАЙ ГОЛД ХХК-
ИЙН ГҮЙЦӨТГӨХ ЗАХИРАЛ

УС АШИГЛАХ ГЭРЭЭ

Дугаар *12*

2024 оны 08 дугаар сарын
2-ны өдөр

Эрдэнэбулган сум

Нэг. Ерөнхий зүйл

Усны тухай хуулийн 28.4, 28.6-д заасны дагуу Засгийн Газрын хэрэгжүүлэгч агентлаг “Усны газар”-ын 2024 оны 07 дугаар сарын 03-ны өдрийн Е-2407-0000080 дугаартай ус ашиглуулах дүгнэлт, Орхон-Чулуут голын сав газрын захиргааны даргын олгосон 2024 оны 08 дугаар сарын 02-ны өдрийн А/18 дугаартай ус ашиглуулах зөвшөөрлийг үндэслэн:

Ус ашиглуулагчийг төлөөлж Орхон-Чулуут голын сав газрын захиргааны гадаргын усны нөөц, судалгаа шинжилгээ хариуцсан ахлах мэргэжилтэн Дорждан овогтой Оюунбилэг, Ус ашиглагчийг төлөөлж “Алтай голд” ХХК-ийн байгаль орчны мэргэжилтэн Б. Батдолгор нар ус ашиглах талаар тохиролцон энэхүү гэрээг байгуулав.

Хоёр. Гэрээний гол нөхцөл

2.1. Ус ашиглах зориулалт: Ахуйн үйлдвэрлэл, үйлчилгээ, мод тарих, зам талбайн усал, аа, биологийн нөхөн сэргээлт, хүдэр боловсруулах зориулалтаар ашиглана.

2.2. Ашиглах усны хэмжээ:

- 2.2.1. Ашиг олох зориулалтаар ахуйн үйлдвэрлэл үйлчилгээнд ашиглах - 3'024.0 м
- 2.2.2. “Тэрбум мод” үндэсний хөдөлгөөний хүрээнд мод тарих - 202.50 м³
- 2.2.3. Зам талбайн усалгаанд - 2'430.0 м³
- 2.2.4. Уурхайн ухлагад шүүрэн орж ирэх ус – 43'875.30 м³
- 2.2.5. Хүдэр боловсруулахад ашиглах ус – 38'424.76 м³
- 2.2.6. Биологийн нөхөн сэргээлтэд – 1'440.00 м³

2.3. Усны чанар, найрлага:

2.4. Усны эх үүсвэрийн:

- 2.9.3. Тоолуурын тоо:
- 2.9.4. Суурилуулсан байгууллага, огноо:
- 2.9.5. Баталгаажуулсан байгууллага, огноо:
- 2.9.6. Тоолуурын заалт:

2.10 Ус ашигласны нэгж төлбөрийн хэмжээ:

2.10.1. Засгийн газрын хэрэгжүүлэгч агентлаг "Усны газар"-ын дүгнэлтээр урьдчилсан байдлаар ашиг олох зориулалтаар ахуйн үйлдвэрлэл үйлчилгээнд ашиглах **3'024,0м³** ус ашигласны төлбөрт **168'315.84** төгрөг, зам талбайн усалгаанд **2'430,0м³** гадаргын ус ашигласны төлбөрт **202,880.70** төгрөг, биологийн нөхөн сэргээлтэд **1'440.0 м³** гадаргын усны төлбөрт **28,052.64** төгрөг, "Тэрбум мод" үндэсний хөдөлгөөний хүрээнд тарих мод усалгаанд 202.50 м³ гадаргын усны төлбөрт **3,944.90** төгрөг, уурхайн ухлагад шүүрэн орж ирэх **43'875.30 м³** газрын доорх ус ашигласны төлбөрт **32'544,503.78** төгрөг, хүдэр боловсруулахад ашиглах **38'424.76 м³** гадаргын ус ашигласны төлбөрт **24'060,624.09** төгрөгийг тус тус ногдуулсан байна.

2.10.2. Байгалийн нөөц ашигласны төлбөрийн тухай хуулийн 23 дугаар зүйлийн 23.2-т заасны дагуу усны төлбөрийг **Архангай аймгийн Төрийн сан банкны дансанд 57'008'321.95** төгрөгийг төлж барагдуулна. Усны нөөц ашигласны төлбөр төлсөн баримтын хуулга, усны нөөцийг хамгаалах нөхөн сэргээх ажлын тайлан зэргийг Орхон-Чулуут голын сав газрын захиргааны orhonchuluut@gmail.com хаягаар ирүүлнэ.

2.11. Хаягдал усан дахь нэгж бохирдуулах бодист ногдох бохирдуулах бодисын хэмжээ:

- Сар бүр хаягдал усны холимог сорьц авч, Архангай аймгийн байгаль орчны шинжилгээний Итгэмжлэгдсэн лабораториор шинжилгээ хийлгэх, орчны хяналт шинжилгээний ажлын гэрээ байгуулах;
- Шинжилгээний дүнг сав газрын захиргааны orhonchuluut@gmail.com хаягаар тухай бүр ирүүлэх;
- Усны тухай хуулийн 24 дүгээр зүйлийн 24.2-т заасны дагуу хаягдал усны дүгнэлтийг дараа оны эхний улиралд багтаан гаргуулах;
- Хаягдал ус зайлуулах зөвшөөрөл авах, гэрээ байгуулах;

Гурав. Талуудын эрх, үүрэг

3.1 Гэрээ байгуулагч талууд нь Усны тухай хуулийн 7.5, 13.1.1, 18.1.4, 19.1 4, 26.1, 30.1, 31.1-д заасан эрх эдэлж, үүрэг хүлээнэ.

Дөрөв. Бусад

4.1. Гэрээ нь талууд гарын үсэг зурж, тамга, тэмдэг дарж баталгаажуулсан өдрөөс эхлэн хүчин төгөлдөр болно.

4.2. Ус ашиглуулах дүгнэлт, ус ашиглах зөвшөөрөл, хаягдал усны талаарх дүгнэлт, хаягдал ус зайлуулах зөвшөөрөл нь гэрээний салшгүй хэсэг байна.

4.3. Гэрээний биелэлтийг жил бүр дүгнэн тэмдэглэл үйлдэнэ.

4.4. Талуудын тохиролцсоноор гэрээнд нэмэлт, өөрчлөлт оруулж болох ба бичгээр үйлдэнэ.

4.5. Гэрээг дор дурдсан үндэслэлээр хугацаанаас нь өмнө цуцалж болно.

4.5.1 Ашиглаж байгаа усны эх үүсвэр тусгай хэрэгцээнд шилжсэн;

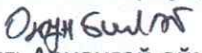
4.5.2 Аль нэг тал татан буугдсан бол

4.6 Талуудын хооронд үүссэн маргааныг эвийн журмаар шийдвэрлэхийг эрхэмлэх бөгөөд эс зөвшөөрвөл холбогдох шатны шүүхээр шийдвэрлүүлнэ.

ГЭРЭЭ БАЙГУУЛСАН:

Ус ашиглуулагчийг төлөөлж:

Орхон-Чулуут голын сав газрын захиргааны гадаргын усны нөөц судалгаа шинжилгээ хариуцсан мэргэжилтэн

 /Д.Оюунбилэг/
Хаяг: Архангай аймаг Эрдэнэбулган сум.

3-р баг, Монгол Даатгалын байр

Орхон-Чулуут голын сав газрын захиргааны байр.

Харилцах утас: 95334339

Ус ашиглагчийг төлөөлж:

Алтай голд ХХК-ийн

Байгаль орчны мэргэжилтэн

/Б. Батдолгор/

Хаяг:

Харилцах утас 95126677

Хүснэгтийн явлах дугаар: 282874167

Татсан огноо: 2024-09-06 12:30

Шилжүүлэгчийн дансны дугаар 1205130620 MN210015001205130620	Хүлээн авагчийн дан 100010000944	Гүйлгээний дүн 3,000,000.00 MNT	Гүйлгээний төлөх Амжилттай
Шилжүүлэгчийн нэр АЛТАЙГОЛД	Хүлээн авагчийн нэр АР.УС АШИГЛАСНЫ ТӨЛБӨР	Гүйлгээний утга Алтайголд ХХК, 2877694, ус ашигласны төлбөр	
	Хүлээн авагчийн банк Төрийн сан	Гүйлгээний огноо 2024-09-06	

Гүйлгээг шилгэсэн хэрэгтэйгч 1. demberel	Гүйлгээг хангасан хэрэгтэйгч	Гүйлгээг баталсан хэрэгтэйгч 01 ГОЛОМТ БАНК ХУУЛБАР ҮНЭН
--	------------------------------	--

Бүх эрх хуулиар хамгаалагдсан © Голomtбанк ХК

Хүсэлтийн лавлах дугаар: GB135888202409301

Татсан огноо: 2024-09-30 14:02

Шилжүүлэгчийн дансны дугаар	Хүлээн авагчийн данс	Гүйлгээний дүн	Гүйлгээний төлөв
1205130620 MN210015001205130620	1165117377 MN030015001165117377	5,000,000.00 MNT	Амжилттай
Шилжүүлэгчийн нэр АЛТАЙГОЛД ХХК	Хүлээн авагчийн нэр МТА.ТАТВАР	Гүйлгээний утга 3240901914332;65000838763001;2877694;65000 83876300	
	Хүлээн авагчийн банк Голомт банк	Гүйлгээний огноо 2024-09-30	

Бүх эрх хуулиар хамгаалагдсан ©. Голомтбанк ХК.

Хүсэлтийн лавлах дугаар: GB121923202410301

Татсан огноо: 2024-10-30 13:15

Шалгуулагчийн дансанд дугаар	Хүлээн авагчийн данс	Гүйлгээний дүн	Гүйлгээний төлөв
1205130620 MN210015001205130620	1165117377 MN030015001165117377	10,000,000.00 MNT	Амжилттай
Шалгуулагчийн нэр АЛТАЙГОЛД ХХК	Хүлээн авагчийн нэр МТА.ТАТВАР	Гүйлгээний утга 3240901914332;65000838763001;2877694;65000 83876300	
	Хүлээн авагчийн банк Голомт банк	Гүйлгээний огноо 2024-10-30	

Бүх эрх хуулиар хамгаалагдсан ©. Голомтбанк ХК.

Хүсэлтийн лавлах дугаар: 301227476

Татсан огноо: 2024-12-02 13:12

Шилжүүлэгчийн дансны дугаар

1205130620

MN210015001205130620

Шилжүүлэгчийн нэр

АЛТАЙГОЛД

Хүлээн авагчийн данс

1165117377

Хүлээн авагчийн нэр

ТАТВАРЫН ЕРӨНХИЙ ГАЗАР

Хүлээн авагчийн банк

Гүйлгээний дүн

15,000,000.00 MNT

Гүйлгээний утга

3240901914332;65000838763001;2877694;65000
838763001;99112443

Гүйлгээний огноо

2024-11-27

Гүйлгээний төлөв

Амжилттай

Гүйлгээг шивсэн хэрэглэгч

I. demberel

Гүйлгээг хянасан хэрэглэгч

Гүйлгээг баталсан хэрэглэгч

ХОГ ХАЯГДЛЫН ХУРААМЖИЙН ГЭРЭЭ

Дугаар 04

Нэг: Нийтлэг үндэслэл.

Хог хаягдлын тухай хуулийн 9.1.1, 9.2, 9.3, 9.5, 20.1, 20.2, дахь заалтууд Архангай аймгийн Цэнхэр сумын иргэдийн төлөөлөгчдийн 2022 оны 02 дугаар сарын 09-ний өдрийн 05 дугаар тогтоолыг үндэслэн энэхүү гэрээг байгуулав.

Хоёр: Гэрээ байгуулагч талууд.

Нэг талаас: Цэнхэр сумын татварын улсын байцаагч П.Чимэгсанаа

Нөгөө талаас: Архангай аймгийн Цэнхэр сумын Орхон багт оршин суух Алтай голд ХХК-ний захирал М.Наранхүү /2877694/улсын бүртгэлийн гэрчилгээний регистрийн дугаартай/ нар харилцан тохиролцсоны дагуу энэхүү гэрээг байгуулав.

Гурав: Захиалагчийн эрх, үүрэг.

3.1.Хог хаягдлын үйлчилгээний сантай байна.

3.2.Айл өрхөөс тогтмол хугацаанд хогийг байнга цуглуулах, өөрийн орлогын санхүүжилтийн эх үүсвэрийг бий болгох,

3.3.Иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллага өөрийн эзэмшил, өмчлөлийн барилгаа барих, буулгах, засварлах тохиолдолд гарах хог хаягдлыг хаях талаар урьдчилан гэрээ байгуулан зохих төлбөрийг төлсний дараа хог хаягдал цуглуулах, тээвэрлэх, булах, эрх бүхий иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллагад шилжүүлнэ.

3.4.Төв суурин газар болон түүний ойролцоо зохих зөвшөөрөлгүй хаясан хог хаягдлыг зайлуулж, тээвэрлэх, хөрсийг цэвэршүүлэх, буруутай этгээдийг тогтоож, хохирлыг нөхөн төлүүлэх, эзэн нь тогтоогдохгүй хогийг сумын хог хаягдлын үйлчилгээний сангаас зардлыг гаргаж санхүүжүүлэх,

3.5.Гэрээний биелэлтийг харгалзан тухайн байгууллагын гэрээгээр гүйцэтгэсэн ажил үйлчилгээг санхүүжүүлнэ,

3.6.Хог хаягдлын төлбөрийг тухайн үеийн зах зээлийн үнэд тохируулан аймаг, сумын ИТХ тогтоон шинэчилж байх,

3.7. Сумын хог хаягдлын үйлчилгээний сангаас цалин, шатах тослох материалын үнэ, сэлбэг авах төлбөрийг нь тооцож гаргаж өгөх,

3.8.Төвлөрсөн хогийн цэгийн хязгаарыг тогтоон, хамгаалалтын хашаатай болгох, бүртгэгч сахиултай болгож, цалинг сангаас гаргах,

3.9.Хоргүйжүүлэх, аюулүй болгох, саармагжуулах зардлыг жилийн төсөвт тусгах,

3.10. Ажилтнуудын эрүүл ахуй, хөдөлмөр хамгааллыг сахиулах,

Дөрөв: Гүйцэтгэгчийн эрх, үүрэг.

4.1. Сумын ИТХ-аар батлагдсан хог хаягдлын хураамжийн төлбөрийг нэхэмжлэл үүсгэн100011500947 тоот дансанд тушаасан байна.

4.2. Айл өрхөөс гарч буй ахуйн хогийг тогтмол цагт цуглуулан тээвэрлэнэ.

4.3 Барилга барих, буулгах, засварлах тохиолдолд гарах иргэн, аж ахуйн нэгжийн хог хаягдлын зардлыг төлүүлсэний дараа тээвэрлэх асуудлыг шийдвэрлэнэ.

4.4. Хог хаягдлыг цуглуулах, тээвэрлэх, үйл ажиллагааг бүртгэлжүүлэх /хог зөөвөрлөлтийг хянах механизмтай болох/.

4.5. Хог хаягдлыг тээвэрлэх, аюулгүй ажиллагааны шаардлагыг хангасан битүүмжилсэн зориулалтын тээврийн хэрэгсэлтэй байх

4.6 Аялал жуулчлалын үйл ажиллагаа явуулж байгаа иргэн аж ахуй нэгж хог тээвэрлэх зардлаа өөрсдөө хариуцна.

Тав: Гэрээнээс үүсэх хариуцлага.

5.1. Ажлын талбайд технологийн зөрчил гаргахгүй байх, зөрчилтэй холбоотой бий болсон хохиролыг буруутай этгээд хариуцна,

5.2. Хог хаягдал цуглуулах, эрх аваагүй иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллага эдгээр үйл ажиллагааг явуулахыг хориглоно.

5.3. Энэ гэрээнээс үүссэн маргааныг талууд шүүхээр шийдвэрлүүлнэ.

Зургаа: Бусад зүйл

6.1 Гэрээний хугацаа талууд гарын үсэг зурсан өдрөөс эхлэн нэг жил байна.

5.3. Тухайн үед гэрээнд тусгагдаагүй боловч нэмж оруулах, гэрээнд өөрчлөлт хийх шаардлагатай тохиолдолд хоёр тал харилцан тохиролцож шийдвэрлэнэ.

5.4. Энэхүү гэрээ нь хугацаа дууссан, эсхүл Иргэний хуулийн 355-р зүйл болон хуульд заасан бусад үндэслэлээр дуусгавар болно.

ГЭРЭЭ БАЙГУУЛСАН:

ТАТВАРЫН УЛСЫН БАЙЦААГЧ

П.ЧИМЭГСАНАА

АЛТАЙ ГОЛД ХХК-НИЙ ЗАХИРАЛ

М.НАРАНХҮҮ

Ажлын амгалан

Хүсэлтийн лавлах дугаар: GB158747202404301

Татсан огноо: 2024-11-04 11:29

Шилжүүлэгчийн дансны дугаар 1205130620 MN210015001205130620	Хүлээн авагчийн данс 1165117377 MN030015001165117377	Гүйлгээний дүн 2,500,000.00 MNT	Гүйлгээний төлөв Амжилттай
Шилжүүлэгчийн нэр АЛТАЙГОЛД ХХК	Хүлээн авагчийн нэр МТА.ТАТВАР	Гүйлгээний утга 2240405701673;77012965909;2877694;77012965909;9911	
	Хүлээн авагчийн банк Голомт банк	Гүйлгээний огноо 2024-04-30	

Бүх эрх хуулиар хамгаалагдсан ©. Голомтбанк ХК.

БАТЛАВ:
УС ЦАГ УУР ОРЧНЫ
ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ТӨВИЙН
ДАРГА ..... Б.БУЛГАНБААТАР

**ОРЧНЫ ЧАНАРЫН ХЯНАЛТ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ
АЖЛЫГ ГҮЙЦЭТГЭХ ГЭРЭЭ**

2024 он 07 сар 24 өдөр

№ 2024 / ...

Цэцэрлэг хот

Архангай аймгийн Ус Цаг Уур, Орчны Шинжилгээний Төв (цаашид "Гүйцэтгэгч" гэх)-ийг төлөөлж Байгаль орчны шинжилгээний лабораторийн ерөнхий технологич инженер М.Чулуунхүү, *М.Чулуунхүү* (цаашид "Захиалагч" гэх), түүнийг төлөөлж *Б. Булганбаатар* нар харилцан тохиролцож, энэхүү гэрээг доорхи нөхцөлтэйгээр байгуулав.

Нэг. Нийтлэг үндэслэл.

1.1. Энэхүү гэрээний зорилго нь аж ахуйн нэгж, байгууллагын Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө, орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрийг хэрэгжүүлж, орчны чанарын хяналт шинжилгээний ажлыг хийж гүйцэтгэхэд үүсэх харилцааг зохицуулахад оршино.

Хоёр. Захиалагчийн эрх, үүрэг.

- 2.1. Өөрийн баталсан хуваарийн дагуу орчны чанарын хяналт, шинжилгээний ажлыг гүйцэтгүүлэх
- 2.2. Хэмжилт хийх, сорьц авах цэг байршлыг харилцан тохиролцон сонгож хэмжилт хийх нөхцлөөр хангаж өгнө.
- 2.3. Сорьц авах, шинжилгээ хийх ажилтантай хамтран ажиллах, шаардлагатай үед унаагаар үйлчлэх
- 2.4 Захиалагчийн өөрийн хүсэлтээр хийлгэж байгаа орчны чанарын хяналт шинжилгээний үйлчилгээний хөлсийг Байгаль орчин, аялал жуулчлалын Сайдын 2024 оны "Орчны чанарын хяналт шинжилгээний ажлын үйлчилгээний хөлс, үнэ тарифыг шинэчилэн тогтоох тухай" А/642 тоот тушаалаар батлагдсан тарифаар тооцсон нэхэмжлэхийн дагуу гүйцэтгэгчийн "Төрийн сан"-гийн 100010013015 тоот дансанд шинжилгээний хариу авхаас ажлын 10 хоногийн өмнө шилжүүлсэн байна.
- 2.5. Гүйцэтгэгчийн дараахь 2-р хавсралтаар үйл ажиллагааны (шатахуун, томилолт) зардлыг орчны чанарын хяналт, шинжилгээний ажлыг хийж гүйцэтгэхээс 14 хоногийн өмнө бэлнээр тооцож олгоно.

Гурав. Гүйцэтгэгчийн эрх, үүрэг.

- 3.1. Энэхүү гэрээний 1-хавсралтаар батлагдсан хөтөлбөрийн дагуу дээж, сорьц авах ажлыг зохион байгуулж, орчны чанарын хяналт шинжилгээний ажлыг холбогдох арга аргачлал, заавар, стандартуудын дагуу хийж гүйцэтгэнэ.
- 3.2. Байгаль орчны шинжилгээний лабораторийн инженер, техникч хэмжих багаж, хэрэгслийг ашиглан орчны чанарын хяналт шинжилгээг хийж гүйцэтгэнэ.
- 3.3. Дээрх ажлыг гүйцэтгэхдээ захиалагчийн хэвийн үйл ажиллагаанд саад учруулахгүйгээр гүйцэтгэнэ.
- 3.4. Хяналт, шинжилгээний дүн, дүгнэлтийг ажлын 21 хоногт багтаан гаргаж өгнө.

Дөрөв.Бусад зүйл

- 4.1 Энэхүү гэрээ нь хоёр тал хянан баталгаажуулж гарын үсэг зурсан өдрөөс эхлэн хавсралтын хамт хүчин төгөлдөр болно.
- 4.2. Гэрээ нь орчны хяналт шинжилгээний дүн, дүгнэлт, тайланг захиалагч талд хүлээлгэж өгч, захиалагч тал төлбөрөө 100 хувь төлснөөр дуусгавар болно.
- 4.3. Энэхүү гэрээ нь хоёр (үсгээр) хавсралттай болно.
- 4.3 Гэрээний биелэлттэй холбоотой гарсан маргаантай асуудлыг хоёр тал харилцан зөвшилцөж шийдвэрлэх бөгөөд шаардлагатай гэж үзвэл аль нэг тал нь дангаар шүүхэд хандах эрхтэй.

ГЭРЭЭ БАЙГУУЛСАН:

Гүйцэтгэгчийг төлөөлж:

Байгаль орчны шинжилгээний лабораторийн ерөнхий технологич инженер М.Чулуунхүү.

Утас: 80630482

Захиалагчийг төлөөлж:

Гайсал өрний эрх зориолсон
Д. Намгас

Утас: 95126677

20 11 оны 07 сарын 22 өдөр

ОРЧНЫ ХЯНАЛТ, ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ХӨТӨЛБӨР

Тухайн төслийг хэрэгжүүлснээс үүдэн байгаль орчинд үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг тухай бүр илрүүлэх, бууруулах, арилгах зорилгоор байгаль орчны төлөв байдал, шинээр үүсэн бий болсон нөхцөл байдалд ажиглалт, хяналт явуулах үйл ажиллагааны удирдамжийг “орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр” гэнэ. “АЛТАЙГОЛД” ХХК-ийн Архангай аймгийн Цэнхэр сумын нутагт байрлах алтны шороон ордын 2024 оны БОМТ-ний ОХШХ-ийн дагуу хийгдэх хяналт шинжилгээний төлөвлөгөөг доорх хүснэгтэд харуулав.

Хүснэгт 1. Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр

№	Хяналт шинжилгээ хийх үзүүлэлтүүд	Хяналтын цэгийн байршил	Хугацаа ба давтамж	Давтамжийн тоо
	1.	2.	3.	4.
Агаарын чанарын шинжилгээ				
1.	Агаарын чанарын хяналт, Нийт тоос- P_{10} , $PM_{2.5}$, NO_2 , SO_2 CO -ын агууламж, дуу чимээ, цацраг	Карьерын орчим, гадаад зам, уурхайн тосгон	6,8,10 сарууд	3 цэг
	Хүнд металл тодорхойлох	Карьер, тосгон, засварын газар	5, 9 сарууд	3 цэг
	Хаягдал утааны хяналт	Дизель хөдөлгүүртэй машинууд	5,9 сарууд	2 цэг
Усны чанарын шинжилгээ				
2.	Усны ерөнхий химийн шинжилгээ. (рН, ЕС, TDS, нийт шүлтлэг, хатуулгын хэмжээ, цахилгаан дамжуулах чанар, булингар, Cl, SO_4 , NO_2 , NO_3 , CO_3 , HCO_3), Ca, Mg, Na+K, HCO_3 , Эрдэжилт,	Хаягдлын сангийн бохир ус, голын ус	6,7,8,9 сарууд	2 цэг
		Ундны усны эх үүсвэр, ус хадгалах сав,		2 цэг
	Хүнд металл тодорхойлох, Pb, As, CN, Hg	Хаягдлын нуурын бохир ус, голын ус	5,9 сарууд	2 цэг
	Микробиологийн шинжилгээ /5 үзүүлэлт/	Ундны ус, ахуйн бохир ус, хаягдлын сан, голын ус,	6,8,10	4 цэг
Хөрсний чанарын шинжилгээ				
3.	Агрохимийн үзүүлэлтүүд, хөрсний рН, чийг, ялзмаг, NH_4 , NO_3 , SO_4 , P_2O_5 , цацраг	Шимт хөрсний овоолго, карьер, уурхайн тосгон	5,7,9 Сарууд, бохирдол үүссэн бол тухай бүрд	3 цэг
	Нефтийн бүтээгдэхүүн	Карьер, шатахуун хадгалах сав, засварын газар		3 цэг
	Хүнд металл, Pb, As, CN, Hg	Карьер, засвар, ШТС	7, 10 сарууд	3 цэг
	Хөрсний микробиологийн шинжилгээ	Карьер, ахуйн бохир ус, нүхэн жорлонгийн орчим	7, 10 сарууд	3 цэг

УС, ЦАГ УУР, ОРЧНЫ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ТӨВ
БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ЛАБОРАТОРИ

Архангай аймаг Эрдэнэбулган сум
7-р баг, Хөгжлийн гудамж 105 тоот, Утас/факс: 70332780

ИТГЭМЖЛЭГДСЭН ЛАБОРАТОРИЙН СОРИЛТЫН ДҮН

Дугаар он / № А-14

Сорьц ирүүлсэн байгууллагын нэр, хаяг, утас
Сорьц авсан хүний нэр, албан тушаал
Сорьц авсан сум, газрын нэр
Сорьцны төрөл, хэмжээ, тоо
Лабораторид ирсэн огноо
Шинжилгээ хийсэн огноо
Хуудасны тоо
Хэвлэсэн огноо
Үр дүн:

“Алтай голд” ХХК
БОШЛ-ийн техникч Ч.Оюунтуяа
Цэнхэр сум, Орхон баг
Агаар, 2
2024.10.02
2024.10.03
1/1
2024.10.15

АГААРЫН ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ДҮН

№	Шинжилгээний аргын стандартууд	Шинжилгээ хийсэн элементүүд	Нэгж	Үр дүн	MNS 4585:2016
1	MNS 0017-2-5-12-2021	Хүхэрлэг хий(SO ₂)	мг/м ³	0.002	0.450
2	MNS 0017-2-5-11-2021	Азотын давхар исэл(NO ₂)	мг/м ³	0.003	0.200

ХЯНАЖ БАТАЛДГААЖУУЛСАН:
БОШЛ-ИЙН ТЕХНОЛОГИЧ ИНЖЕНЕР М.ЧУЛУУНХҮҮ

Хуулбарлан хэрэглэхийг хориглоно.
Сорилтын дүн зөвхөн шинжилсэн дээжинд хүчинтэй

УС, ЦАГ УУР, ОРЧНЫ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ТӨВ
БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ЛАБОРАТОРИ

Архангай аймаг Эрдэнэбулган сум
7-р баг, Хөгжлийн гудамж 105 тоот, Утас/факс 70332780

ИТГЭМЖЛЭГДСЭН ЛАБОРАТОРИЙН СОРИЛТЫН ДҮН

Дугаар он / № У-45

Сорьц ирүүлсэн байгууллагын нэр, хаяг, утас:
Сорьц авсан хүний нэр, албан тушаал:

"Алтай голд" ХХК
Б.Батдолгор, "Алтай голд" ХХК-ны
байгаль орчин

Сорьц авсан сум, газрын нэр:

Цэнхэр сум, Орхон баг

Сорьцны төрөл, хэмжээ, тоо:

бохирын нуур /хаягдал ус/, 1.5л, 1ш

Лабораторид ирсэн огноо:

2024.08.25

Шинжилгээ хийсэн огноо:

2024.08.26

Хуудасны тоо:

1

Хэвлэсэн огноо:

2024.09.09

Үр дүн:

ХАЯГДАЛ УСНЫ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ДҮН

№	Шинжилгээний үзүүлэлт	Шинжилгээний аргын стандарт	Нэгж	Зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээ MNS 4943:2015	Үр дүн
1	pH	MNS ISO 10523:2001	-	6.0-9.0	7.27
2	Аммони	MNS ISO 7150-1:2006	мг/л	-	0.86
3	Нитрат	MNS 6834:2020	мг/л	-	0.40
4	Нитрит	MNS 6779:2019	мг/л	-	0.018
5	Нийт азот	Тооцооны арга	мг/л	15	1.278
6	Фосфат	MNS ISO 6878:2001	мг/л	1.5	0.047
7	Пич**	MNS 6833:2020	мгО/л	20	1.6
8	Жинлэгдэх бодис	MNS ISO 11923:2001	мг/л	30.0	93.0
9	Төмөр Fe ³⁺	MNS 4430:2005	мг/л	-	0.39

Пич** - перманганатын исэлдэх чанар

Дүгнэлт:

Архангай аймгийн Цэнхэр суманд үйл ажиллагаа явуулдаг "Алтай голд" ХХК-ны хаягдал бохир уснаас 2024 оны 08-р сарын 25-ны өдөр авсан дээжинд шинжилгээ хийж үзэхэд жинлэгдэх бодис агууламж зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээнээс 3.1 дахин давсан бусад үзүүлэлтүүд нь хэвийн хэмжээнд байна.

ХЯНГАЙ БАТАЛГАА ГЭЖИЛГЭСЭН
БОШЛ-ИЙН ТЕХНОЛОГИЙН ЛАБОРАТОРИ
М.ЧУЛУУНХҮҮ

Хуулбарлан хэрэглэхийг хориглоно.
Сорилтын дүн зөвхөн шинжилсэн дээжинд хүчинтэй

УС, ЦАГ УУР, ОРЧНЫ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ТӨВ
БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ЛАБОРАТОРИ

Архангай аймаг Эрдэнэбулган сум
7-р баг, Хөгжлийн гудамж 105 тоот, Утас/факс: 70332780

ИТГЭМЖЛЭГДСЭН ЛАБОРАТОРИЙН СОРИЛТЫН ДҮН

Дугаар он / № У-44

Сорьц ирүүлсэн байгууллагын нэр, хаяг, утас:
Сорьц авсан хүний нэр, албан тушаал:

"Алтай голд" ХХК
Б.Батдолгор, "Алтай голд" ХХК-ны
байгаль орчин
Цэнхэр сум, Орхон баг
цэврийн нуур /хаягдал ус/, 1.5л, 1ш
2024.08.25
2024.08.26
1
2024.09.09

Сорьц авсан сум, газрын нэр:
Сорьцны төрөл, хэмжээ, тоо:
Лабораторид ирсэн огноо:
Шинжилгээ хийсэн огноо:
Хуудасны тоо:
Хэвлэсэн огноо:
Үр дүн:

ХАЯГДАЛ УСНЫ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ДҮН

№	Шинжилгээний үзүүлэлт	Шинжилгээний аргын стандарт	Нэгж	Зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээ MNS 4943:2015	Үр дүн
1	pH	MNS ISO 10523:2001	-	6.0-9.0	7.55
2	Аммони	MNS ISO 7150-1:2006	мг/л	-	1.26
3	Нитрат	MNS 6834:2020	мг/л	-	0.42
4	Нитрит	MNS 6779:2019	мг/л	-	0.023
5	Нийт азот	Тооцооны арга	мг/л	15	1.703
6	Фосфат	MNS ISO 6878:2001	мг/л	1.5	0.075
7	Пич**	MNS 6833:2020	мгО/л	20	1.6
8	Жинлэгдэх бодис	MNS ISO 11923:2001	мг/л	30.0	85.0

Пич**--перманганатын исэлдэх чанар

Дүгнэлт:

Архангай аймгийн Цэнхэр суманд үйл ажиллагаа явуулдаг "Алтай голд" ХХК-ны хаягдал бохир уснаас 2024 оны 08-р сарын 25-ны өдөр авсан дээжинд шинжилгээ хийж үзэхэд жинлэгдэх бодис агууламж зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээнээс 2.8 дахин давсан бусад үзүүлэлтүүд нь хэвийн хэмжээнд байна.

Хуулбарлан хэрэглэхийг хориглоно.
Сорилтын дүн зөвхөн шинжилсэн дээжинд хүчинтэй

УС, ЦАГ УУР, ОРЧНЫ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ТӨВ
БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ЛАБОРАТОРИ

Архангай аймаг Эрдэнэбулган сум
7-р баг, Хөгжлийн гудамж 105 тоот, Утас/факс: 70332780

ИТГЭМЖЛЭГДСЭН ЛАБОРАТОРИЙН СОРИЛТЫН ДҮН

Дугаар он / № У-42

Сорьц ирүүлсэн байгууллагын нэр, хаяг, утас:
Сорьц авсан хүний нэр, албан тушаал:

"Алтай голд" ХХК
Б.Батдолгор, "Алтай голд" ХХК-ны
байгаль орчин
Цэнхэр сум, Орхон баг
Харгуйт баруун салаа, 1.5л, 1ш
2024.08.25
2024.08.26
1
2024.09.09

Сорьц авсан сум, газрын нэр:
Сорьцны төрөл, хэмжээ, тоо:
Лабораторид ирсэн огноо:
Шинжилгээ хийсэн огноо:
Хуудасны тоо:
Хэвлэсэн огноо:
Үр дүн:

ГОЛЫН УСНЫ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ДҮН

№	Шинжилгээний үзүүлэлт	Шинжилгээний аргын стандарт	Нэгж	MNS	Үр дүн
				4586:1998	
1	Өнгө	Мэдрэхүй	-	Өнгөгүй	Шаравтар
2	Үнэр	Мэдрэхүй	-	Үнэргүй	Үнэргүй
3	pH	MNS ISO 10523:2001	-	6.5-8.5	7.50
4	Цахилгаан дамжуулах чанар	MNS ISO 7888:1999	μS/sm	-	93.66
5	Хатуулаг	MNS ISO 6778:2019	мг-экв/л	-	0.90
6	Кальци	MNS 1097:1970	мг/л	-	17.2
7	Магни	MNS 1097:1970	мг/л	-	0.5
8	K+Na	MNS 1097:1970	мг/л	-	3.0
9	Сульфат	MNS 6721:2010	мг/л	-	1.9
10	Гидрокарбонат	MNS 6832:2020	мг/л	-	53.1
11	Хлорид	MNS 4424:2005	мг/л	300	3.9
12	Аммоний азот	MNS ISO 7150-1:2006	мг/л	0.5	0.14
13	Эрдэсжилт	MNS 1097:1970	мг/л	-	79.6
14	Нитратийн азот	MNS 6834:2020	мг/л	9.0	0.09
15	Нитритийн азот	MNS 6779:2019	мг/л	0.02	0.002
16	Төмөр Fe ³⁺	MNS 4430:2005	мг/л	-	0.03
17	Фторид	MNS 6772:2011	мг/л	1.5	0.13
18	Фосфат	MNS ISO 6878:2001	мг/л	0.1	0.004
19	Пич**	MNS 6833:2020	мгО/л	10	4.4
20	Жинлэгдэх бодис	MNS ISO 11923:2001	мг/л	-	13.6

Тайлбар: ПИЧ**-перманганатын исэлдэх чанар

ХЯНАЖ БАТАЛГАА ХАВЧГАХ
БОШЛ-ИЙН ТЕХНОЛОГИ

М.ЧУЛУУНХҮҮ

Хуулбарлан хэрэглэхийг хориглоно.
Сорилтын дүн зөвхөн шинжилсэн дээжинд хүчинтэй

УС, ЦАГ УУР, ОРЧНЫ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ТӨВ
БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ЛАБОРАТОРИ

Архангай аймаг Эрдэнэбулган сум
7-р баг, Хөгжлийн гуламж 105 тоот, Утас/факс: 70332780

ИТГЭМЖЛЭГДСЭН ЛАБОРАТОРИЙН СОРИЛТЫН ДҮН

Дугаар он / № У-36

Сорьц ирүүлсэн байгууллагын нэр, хаяг, утас:

Сорьц авсан хүний нэр, албан тушаал:

Сорьц авсан сум, газрын нэр:

Сорьцны төрөл, хэмжээ, тоо:

Лабораторид ирсэн огноо:

Шинжилгээ хийсэн огноо:

Хуудасны тоо:

Хэвлэсэн огноо:

Үр дүн:

"Алтай голд" ХХК

Отгонбаяр, байгаль хамгаалагч

Цэнхэр сум, Орхон баг

Харгуйт баовчн салаа 1.5л, 1ш

2024.07.22

2024.07.23-30

1

2024.08.08

ГОЛОВ УСНЫ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ДҮН

№	Шинжилгээний үзүүлэлт	Шинжилгээний аргын стандарт	Нэгж	MNS 4585:1998	Үр дүн
1	Өнгө	Мэдрэхүй	-	Өнгөгүй	Шараатар
2	Уцар	Мэдрэхүй	-	Уцаргүй	Уцаргүй
3	pH	MNS ISO 10523:2001	-	6.5-8.5	7.13
4	Цахилгаан дамжуулах чанар	MNS ISO 7888:1999	µS/sm	-	107.5
5	Хатуулаг	MNS ISO 6778:2019	мг-экв/л	-	0.99
6	Кальци	MNS 1097:1970	мг/л	-	14.2
7	Магни	MNS 1097:1970	мг/л	-	3.4
8	K+Na	MNS 1097:1970	мг/л	-	3.5
9	Сульфат	MNS 6721:2010	мг/л	-	1.4
10	Гидрокарбонат	MNS 6832:2020	мг/л	-	59.2
11	Хлорид	MNS 4424:2005	мг/л	300	4.6
12	Аммоний азот	MNS ISO 7150-1:2006	мг/л	0.5	0.13
13	Эрдэжилт	MNS 1097:1970	мг/л	-	86.3
14	Нитратийн азот	MNS 6834:2020	мг/л	5.0	0.29
15	Нитритийн азот	MNS 6779:2019	мг/л	0.02	0.002
16	Төмөр Fe ³⁺	MNS 4430:2005	мг/л	-	0.08
17	Фторид	MNS 6772:2011	мг/л	1.5	0.08
18	Фосфат	MNS ISO 6878:2001	мг/л	0.1	0.05
19	Пич**	MNS 6833:2020	мгО/л	10	4.3
20	Жинсгэгдэх бодис	MNS ISO 11073:2001	мг/л	-	15.6
21	Хром Cr ⁶⁺	MNS ISO 11083:2001	мг/л	0.01	0.002

Тайлбар: ПИЧ** - перманганатын исэлдэх чанар

ХЯНДЖ БАТАЛГАА ЖУУЛСАН
БОШЛ-ИЙН ТЕХНОЛОГИЧ ЛАБОРАТОРИ
М.ЧУЛУУНХҮҮ
ИТГЭМЖЛЭЛИЙН
ИТГЭМЖЛЭГДСЭН
ЛАБОРАТОРИ
TL 08-12
УИТ0268

Хуулбарлан хэрэглэхийг хориглоно.
Сорилтын дүн зөвхөн шинжилсэн дээжинд хүчинтэй

УС, ЦАГ УУР, ОРЧНЫ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ТӨВ
БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ЛАБОРАТОРИ

Архангай аймаг Эрдэнэбулган сум
7-р баг, Хөгжлийн гудамж 105 тоот, Утас/факс: 70302700

ИТГЭМЖЛЭГДСЭН ЛАБОРАТОРИЙН СОРИЛТЫН ДҮН

Дугаар он / № У-40

Сорьц ирүүлсэн байгууллагын нэр, хаяг, утас:

Сорьц авсан хүний нэр, албан тушаал:

Сорьц авсан сум, газрын нэр:

Сорьцны төрөл, хэмжээ, тоо:

Лабораторид ирсэн огноо:

Шинжилгээ хийсэн огноо:

Хуудасны тоо:

Хэвлэсэн огноо:

Үр дүн:

"Алтай голд" ХХК

Отгонбаяр, байгаль хамгаалагч

Цэнхэр сум, Орхон баг

Хаягдал ус, 1.5л, 1ш

2024.07.22

2024.07.23-30

1

2024.08-08

ХАЯГДАЛ УСНЫ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ДҮН

№	Шинжилгээний үзүүлэлт	Шинжилгээний аргын стандарт	Нэгж	Зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээ MNS 4943:2015	Үр дүн
1	pH	MNS ISO 10523:2001	-	6.0-9.0	7.95
2	Аммони	MNS ISO 7150-1:2006	мг/л	-	0.15
3	Нитрат	MNS 6834:2020	мг/л	-	0.18
4	нитрит	MNS 6779:2019	мг/л	-	0.004
5	Нийт азот	Тооцооны арга	мг/л	15	0.334
6	Фосфат	MNS ISO 6878:2001	мг/л	1.5	0.12
7	Пич**	MNS 6833:2020	мгО/л	20	3.8
8	Жинлэгдэх бодис	MNS ISO 11923:2001	мг/л	30.0	14.6

БХХ₅* - биохимийн хэрэгцээт хүчилтөрөгч

Пич** - перманганатын илэрдэх чанар

Дүгнэлт:

Архангай аймгийн Цэнхэр суманд үйл ажиллагаа явуулдаг "Алтайголд" ХХК-ны хаягдал бохир уснаас 2024 оны 07-р сарын 22-ны өдөр дээж авч шинжилгээ хийж үзэхэд хэвийн хэмжээнд байна.

ХЯРАЖ БАТААЛГАА ГУУРСАН:
БОШЛ-ИЙН ТЕХНОЛОГИЧ ИТГЭМЖЛЭЛИЙН ЛАБОРАТОРИ
М.ЧУЛУУНХҮҮ
TL 08-12
ҮИТ0268

Хуулбарлан хэрэглэхийг хориглоно.
Сорилтын дүн зөвхөн шинжилсэн дээжинд хүчинтэй

УС, ЦАГ УУР, ОРЧНЫ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ТӨВ
БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ЛАБОРАТОРИ

Архангай аймаг Эрдэнэбулган сум
7-р баг, Хөгжлийн гудамж 105 тоот, Утас/факс: 70332780

ИТГЭМЖЛЭГДСЭН ЛАБОРАТОРИЙН СОРИЛТЫН ДҮН

Дугаар он / № Х-08

Сорьц ирүүлсэн байгууллагын нэр, хаяг, утас:
Сорьц авсан хүний нэр, албан тушаал:

"Алтай голд" ХХК
Б.Батдолгор, "Алтай голд" ХХК-ны
байгаль орчин
Цэнхэр сум, Орхон баг
хөрс, 0,5кг, 1ш
2024.08.25
2024.08.26
1
2024.09.16

Сорьц авсан сум, газрын нэр:
Сорьцны төрөл, хэмжээ, тоо:
Лабораторид ирсэн огноо:
Шинжилгээ хийсэн огноо:
Хуудасны тоо:
Хэвлэсэн огноо:
Үр дүн:

ЗАСВАРЫН ГАЗАР ОРЧМЫН ХӨРСНИЙ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ДҮН

№	Шинжилгээний үзүүлэлт	Шинжилгээний аргын стандарт	Нэгж	Үр дүн
1	pH		-	7.72
2	Аммонийн азот	MNS 3310:91	мг/кг	3.80
3	Нитратыг азот		мг/кг	20.42
4	Хөдөлгөөнт фосфор		мг/кг	1.665
5	Сульфат		мг/кг	108.5
6	Нефтийн бүтээгдэхүүн	MNS 6838:2020	мг/кг	2.15

ХЯНГАЙ ИТГЭМЖЛЭЛИЙН ТӨВ
БОШЛ-ИЙН ТЕХНОЛОГИ ШИНЖЛЭГЧ
ЛАБОРАТОРИ
М.ЧУЛУУНХҮҮ
УТАС/ФАКС: 70332780
УИТ0268

Хуулбарлан хэрэглэхийг хориглоно.
Сорилтын дүн зөвхөн шинжилсэн дээжинд хүчинтэй.

УС, ЦАГ УУР, ОРЧНЫ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ТӨВ
БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ЛАБОРАТОРИ

Архангай аймаг Эрдэнэбулган сум
7-р баг, Хөгжлийн гудамж 105 тоот, Утас/факс: 70332780

ИТГЭМЖЛЭГДСЭН ЛАБОРАТОРИЙН СОРИЛТЫН ДҮН

Дугаар он / № X-12

Сорьц ирүүлсэн байгууллагын нэр, хаяг, утас:
Сорьц авсан хүний нэр, албан тушаал:

Сорьц авсан сум, газрын нэр:

Сорьцны төрөл, хэмжээ, тоо:

Лабораторид ирсэн огноо:

Шинжилгээ хийсэн огноо:

Хуудасны тоо:

Хэвлэсэн огноо:

Үр дүн:

"Алтай голд" ХХК

Б.Батдолгор, "Алтай голд" ХХК-ны
байгаль орчин

Цэнхэр сум, Орхон баг

хөрс, 0,5кг, 1ш

2024.08.25

2024.08.26

1

2024.09.16

КАРЬЕР ОРЧМЫН ХӨРСНИЙ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ДҮН

№	Шинжилгээний үзүүлэлт	Шинжилгээний аргын стандарт	Нэгж	Үр дүн
1	pH	MNS 3310:91	-	7.73
2	Сульфат		мг/кг	123.12
3	Аммонийн азот		мг/кг	0.75
4	Нитратыг азот		мг/кг	3.44
5	Хөдөлгөөнт фосфор		мг/кг	0.61

ХЭГ АЖ АХУЙН ТӨВ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ЛАБОРАТОРИ
БОШЛ-ИЙН ТЕХНОЛОГИЙН ХӨРСНИЙ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ДҮН

М.ЧУЛУУНХҮҮ

Хуулбарлан хэрэглэхийг хориглоно.
Сорилтын дүн зөвхөн шинжилсэн дээжинд хүчинтэй

УС, ЦАГ УУР, ОРЧНЫ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ТӨВ
БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ЛАБОРАТОРИ

Архангай аймаг Эрдэнэбулган сум
7-р баг, Хөгжлийн гудамж 105 тоот, Утас/факс: 70332780

ИТГЭМЖЛЭГДСЭН ЛАБОРАТОРИЙН СОРИЛТЫН ДҮН

Дугаар он / № X-10

Сорьц ирүүлсэн байгууллагын нэр, хаяг, утас:

Сорьц авсан хүний нэр, албан тушаал:

Сорьц авсан сум, газрын нэр:

Сорьцны төрөл, хэмжээ, тоо:

Лабораторид ирсэн огноо:

Шинжилгээ хийсэн огноо:

Хуудасны тоо:

Хэвлэсэн огноо:

Үр дүн:

“Алтай голд” ХХК

Б.Батдолгор, “Алтай голд” ХХК-ны
байгаль орчин

Цэнхэр сум, Орхон баг

хөрс, 0,5кг, 1ш

2024.08.25

2024.08.26

1

2024.09.16

КЕМП ОРЧМЫН ХӨРСНИЙ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ДҮН

№	Шинжилгээний үзүүлэлт	Шинжилгээний аргын стандарт	Нэгж	Үр дүн
1	pH	MNS 3310:91	-	6.85
2	Сульфат		мг/кг	9.22
3	Аммонийн азот		мг/кг	3.10
4	Нитратыг азот		мг/кг	39.01
5	Хөдөлгөөнт фосфор		мг/кг	1.11

БОШЛ-ИЙН ТЕХНОЛОГИЙН КЕМП ХӨРСНИЙ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ЛАБОРАТОРИ

М.ЧУЛУУНХҮҮ

Хуулбарлан хэрэглэхийг хориглоно
Сорилтын дүн зөвхөн шинжилсэн дээжинд хүчинтэй

УС, ЦАГ УУР, ОРЧНЫ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ТӨВ
БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ЛАБОРАТОРИ

Архангай аймаг Эрдэнэбулган сум
7-р баг, Хөгжлийн гудамж 105 тоот, Утас/факс: 70332780

ИТГЭМЖЛЭГДСЭН ЛАБОРАТОРИЙН СОРИЛТЫН ДҮН

Дугаар он / № X-09

Сорьц ирүүлсэн байгууллагын нэр, хаяг, утас:
Сорьц авсан хүний нэр, албан тушаал:

"Алтай голд" ХХК
Б.Батдолгор, "Алтай голд" ХХК-ны
байгаль орчин

Сорьц авсан сум, газрын нэр:

Цэнхэр сум, Орхон баг

Сорьцны төрөл, хэмжээ, тоо:

хөрс, 0,5кг, 1ш

Лабораторид ирсэн огноо:

2024.08.25

Шинжилгээ хийсэн огноо:

2024.08.26

Хуудасны тоо:

1

Хэвлэсэн огноо:

2024.09.16

Үр дүн:

ШАТАХУУН ТҮГЭЭХ СТАНЦ ОРЧМЫН ХӨРСНИЙ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ДҮН

№	Шинжилгээний үзүүлэлт	Шинжилгээний аргын стандарт	Нэгж	Үр дүн
1	pH	MNS 3310:91	-	7.68
2	Сульфат		мг/кг	1.12
3	Аммонийн азот		мг/кг	2.26
4	Нитратыг азот		мг/кг	2.56
5	Хөдөлгөөнт фосфор		мг/кг	1.04
6	Нефтийн бүтээгдэхүүн	MNS 6838:2020	мг/кг	3.75

ХЯНХЖ БАТГАЛГААЖУУЛСАН:
БОШЛ-ИЙН ТЕХНОЛОГИЧ ИКБРЕНЕР М.ЧУЛУУНХҮҮ

Хуулбарлан хэрэглэхийг хориглоно.
Сорилтын дүн зөвхөн шинжилсэн дээжинд хүчинтэй

УС, ЦАГ УУР, ОРЧНЫ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ТӨВ
БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ЛАБОРАТОРИ

Архангай аймаг Эрдэнэбулган сум
7-р баг, Хөгжлийн гудамж 105 тоот, Утас/факс: 70332780

ИТГЭМЖЛЭГДСЭН ЛАБОРАТОРИЙН СОРИЛТЫН ДҮН

Дугаар он / № Х-11

Сорьц ирүүлсэн байгууллагын нэр, хаяг, утас:
Сорьц авсан хүний нэр, албан тушаал:

"Алтай голд" ХХК

Б.Батдолгор, "Алтай голд" ХХК-ны
байгаль орчин

Сорьц авсан сум, газрын нэр:

Цэнхэр сум, Орхон баг

Сорьцны төрөл, хэмжээ, тоо:

хөрс, 0,5кг, 1ш

Лабораторид ирсэн огноо:

2024.08.25

Шинжилгээ хийсэн огноо:

2024.08.26

Хуудасны тоо:

1

Хэвлэсэн огноо:

2024.09.16

Үр дүн:

АРИУН ЦЭВРИЙН БАЙГУУЛАМЖ ОРЧМЫН ХӨРСНИЙ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ДҮН

№	Шинжилгээний үзүүлэлт	Шинжилгээний аргын стандарт	Нэгж	Үр дүн
1	pH	MNS 3310:91	-	7.30
2	Сульфат		мг/кг	25.74
3	Аммонийн азот		мг/кг	0.75
4	Нитратыг азот		мг/кг	6.11
5	Хөдөлгөөнт фосфор		мг/кг	1.33

ХЯНАЖ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ТӨВ
БОШЛ-ИЙН ТЕХНОЛОГИ ШИНЖЛЭГЧИЙН ЛАБОРАТОРИ

М.ЧУЛУУНХҮҮ

Хуулбарлан хэрэглэхийг хориглоно
Сорилтын дүн зөвхөн шинжилсэн дээжинд хүчинтэй

“НАРТ ШУУН КОНСАЛТИНГ” ХХК ХӨРСНИЙ ИТГЭМЖЛЭГДСЭН ЛАБОРАТОРИ

Монгол улс, Улаанбаатар хот, Сонгино Хайрхан
дүүрэг, 19-р хороо, ҮЭГ, ЗК 17024 Ш/к 10
Утас: (976)-99176123, 99231836
E-mail: nartconsulting@gmail.com

№ 24/10-04/1

Захиалагч: “Алтай голд” ХХК
Дээж авсан цэг: “Алтай голд” ХХК
Сорьц авсан огноо: 2024 оны 09 сар 30-өдөр
Шинжилгээ хийсэн огноо: 10 сарын 04
Харилцах утас:

1. ХӨРСНИЙ ХҮНД МЕТАЛЛЫН ҮЗҮҮЛГЭЛТҮҮД

Дээж авсан газар, Газар зүйн байршил	Дээж авсан гүн, см	Cr	Pb	Cd	Zn	Cu	Ni
		мг/кг	мг/кг	мг/кг	мг/кг	мг/кг	мг/кг
00-ын ойр орчим	0-10	46.7	25.0	0.0	80.5	15.7	17.6
Засварын газрын ойр орчим	0-10	39.9	20.5	0.0	69.0	14.1	22.6
Кемпийн ойр орчим	0-10	34.9	11.4	0.0	70.0	12.5	6.6
ШТС-н ойр орчим	0-10	20.0	20.5	0.0	76.8	14.9	22.2
Зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээ, MNS 5850:2019							
Элсэрхэг хөрс		60	50	1	100	60	60
Шавранцар хөрс		100	70	1.5	150	80	100
Шаварлаг хөрс		150	100	3	300	100	150

*Харгалзах түүвшин * Жич: Энэхүү шинжилгээний хариу нь тухайн цэгийн дээжэнд хамаарн

ЗАДЛАН ШИНЖИЛГЭЭНИЙ АРГЫН СТАНДАРТУУД: (Хүнд металлуудыг -хаан барсанд атом шингээлтийн спектрометртэй MNS ISO 11466:2007)

ЗАДЛАН ШИНЖИЛГЭЭГ ГҮЙЦЭТГЭСЭН: Х.УУГАНЦЭЦЭГ, С.НЯМДАШ
ХЯНАСАН ЛАБОРАТОРИЙН ЭРХЛЭГЧ: Л.СОЛОНГО Ph.D, Дэд профессор

үсэлтийн лавлах дугаар: 276578218

Татсан огноо: 2024-08-08 13:04

Шилжүүлэгчийн дансны дугаар	Хүлээн авагчийн данс	Гүйлгээний дүн	Гүйлгээний төлөв
1205130620 MN210015001205130620	100010013015	107,000.00 MNT	Амжилттай
Шилжүүлэгчийн нэр АЛТАЙГОЛД	Хүлээн авагчийн нэр АР.УЦУОШАЛБА	Гүйлгээний утга Алтайголд ХХК 2877694, усны шинжилгээний төлбөр	
	Хүлээн авагчийн банк Төрийн сан	Гүйлгээний огноо 2024-08-08	

Гүйлгээг шивсэн хэрэглэгч	Гүйлгээг хянасан хэрэглэгч	Гүйлгээг баталсан хэрэглэгч
I. demberel		

Бүх эрх хуулиар хамгаалагдсан ©. Голомтбанк ХК.

Усэлтийн лавлах дугаар: 285357152

Татсан огноо: 2024-09-17 15:12

Шилжүүлэгчийн дансны дугаар	Хүлээн авагчийн данс	Гүйлгээний дүн	Гүйлгээний төлөв
1205130620 MN210015001205130620	100010013015	585,000.00 MNT	Амжилттай
Шилжүүлэгчийн нэр АЛТАЙГОЛД	Хүлээн авагчийн нэр АР.УЦУОШАЛБА	Гүйлгээний утга Алтайголд ХХК, ус, хөрсний шинжилгээний төлбөр, 2877694	
	Хүлээн авагчийн банк Төрийн сан	Гүйлгээний огноо 2024-09-17	

Гүйлгээг шивсэн хэрэглэгч	Гүйлгээг хянасан хэрэглэгч	Гүйлгээг баталсан хэрэглэгч
I. demberel		

АЖИЛ ГҮЙЦЭТГЭХ ГЭРЭЭ

Архангай аймаг

№ 01

2024 оны 10 дугаар сарын 20 ны өдөр

Нэг талаас “Алтайголд” ХХК (цаашид “Захиалагч гэх”) түүнийг төлөөлж Гүйцэтгэх захирал М.Наранхүү, нөгөө талаас “Бодьгал орхон” ЗГБХНөхөрлөл (цаашид “Гүйцэтгэгч” гэх) түүнийг төлөөлөн нөхөрлөлийн дарга М.Энхтүвшин нар нь (Цаашид хамтад нь “Талууд” гэх) Монгол Улсын Үндсэн хууль, Иргэний хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжуудыг удирдлага болгон энэхүү гэрээг харилцан тохиролцож байгуулав.

НЭГ. НИЙТЛЭГ ҮНДЭСЛЭЛ

- 1.1 Гүйцэтгэгч нь захиалагчийн хүсэлтийн дагуу Архангай аймгийн Төвшрүүлэх сумын нутагт байрлах Баахан булгийн эхийг хашаалах ажлыг хийж гүйцэтгэнэ.
Үүнд :
  - 5 хүний бүрэлдэхүүнтэй 250м талбайг хашаалах
- 1.2 Захиалагч нь гүйцэтгэсэн ажлыг хүлээн авч, төлбөрийг гэрээгээр тохиролцсон нөхцөл, хугацаанд төлнө.
- 1.3 Талуудын аль нэг нь нөгөө талын зөвшөөрөлгүйгээр гэрээний эрх, үүргээ гуравдагч этгээдэд шилжүүлэхийг хориглоно.
- 1.4 Энэхүү гэрээ нь хавсралт 1, 2 -ийн гэрээний хамт хүчин төгөлдөр байна.
- 1.5 Талууд гэрээний 1.1-д заасан гүйцэтгэх ажлын даалгаврыг харилцан зөвшилцсөний дагуу гаргаж Захиалагч тал эцэслэж энэхүү гэрээний хавсралт 2-т оруулж баталгаажуулна.

ХОЁР. ГЭРЭЭНИЙ ХУГАЦАА, ТӨЛБӨР ТООЦОО

- 2.1 Ажил гүйцэтгэгч нь гэрээт ажлыг ажлын 10 хоногт багтаан гүйцэтгэнэ.
- 2.2 Гэрээний 2.1-д заасан хугацаа нь техникийн даалгаврыг захиалагч нь гүйцэтгэгчид гаргаж өгсөн өдрөөс эхлэн тоологдоно.
- 2.3 Талууд ажлын нийт хөлсийг **14,000,000 /Арван дөрвөн сая/ төгрөг** байхаар тохиролцов.
- 2.4 Захиалагч тал нь төлбөрийг гүйцэтгэгчийн ХААН банкны 5135477122 тоот дансанд шилжүүлнэ. Урьдчилгаа 10 сая төгрөгийг ажил эхлэхэд, үлдэгдэл төлбөрийг ажил дууссаны дараа шилжүүлнэ.
- 2.5 Төлбөрийг тогтоосон хугацаанд хийх ба хугацаа хэтэрсэн тохиолдолд төлбөр хийгдэх хүртэл гүйцэтгэгч ажлаа зогсоох ба үнийн дүнгээс хоног тутамд 0.2%-ийн алданги тооцно.
- 2.6 Заасан хугацаанд гүйцэтгэгч тал гэрээгээр хүлээсэн ажлаа зохих ёсоор гүйцэтгээгүй бол хоног тутамд 0,2%-ийн алданги тооцно.

ГУРАВ. ТАЛУУДЫН ЭРХ, ҮҮРЭГ

- 3.1 **Захиалагч нь дараах эрх, үүрэгтэй.**
  - 3.1.1 Ажил гүйцэтгэгч үүргээ биелүүлэхэд шаардагдах бичиг баримт тайлан материал болон бусад мэдээллийг захиалагч гаргаж өгөх үүрэгтэй.
  - 3.1.2 Ажлын даалгаврыг үнэн зөв тодорхойлж ажил эхлэхээс өмнө гүйцэтгэгч талд гаргаж өгөх үүрэгтэй. Хэрвээ захиалагч тал ажлын даалгаварт өөрчлөлт оруулж түүнээс шалтгаалан ажил гүйцэтгэх хугацаа удааширсан тохиолдолд үүдэн гарах үр дагаврыг захиалагч тал бүрэн хариуцна.
  - 3.1.3 Гэрээт ажлын гүйцэтгэл болон чанарт хяналт тавьж шаардлагатай тохиолдолд засварлуулах эрхтэй.
- 3.2 **Гүйцэтгэгч тал нь дараах эрх, үүрэгтэй. Үүнд:**
  - 3.2.1 Ажлыг захиалагчийн техникийн даалгаврын дагуу ажлыг хийж гүйцэтгэх үүрэгтэй.
  - 3.2.2 Гэрээт ажлыг тус гэрээний 2.1-д заасан хугацаанд багтаан дуусгана.

- 3.2.3 Гүйцэтгэгч нь гэрээт ажлын явцад алдаа гаргасан тохиолдолд нэмэлт үнэ төлбөргүйгээр залруулж, нөхөн гүйцэтгэнэ.
- 3.2.4 Захиалагчаас өгсөн бичиг баримт, материалын нууцлал болоод бүрэн бүтэн байдлыг хангах ажил дууссаны дараа буцаан өгөх үүрэгтэй.
- 3.2.5 Энэхүү гэрээнд заасан хугацаанд захиалагчаас ажлын хөлс төлөхийг шаардах эрхтэй.
- 3.2.6 Захиалагчийн санаачилгаар гэрээт ажлыг зогсоох, гэрээг дуусгавар болгох тохиолдолд тухайн хугацаанд гүйцэтгэсэн ажлын үр дүнг захиалагчид хүлээлгэн өгнө. Энэ тохиолдолд тухайн хугацаанд гүйцэтгэгчийн гаргасан зардал, гүйцэтгэсэн ажлын хөлсийг захиалагч гүйцэтгэгчид төлнө.

ДӨРӨВ. БУСАД ЗААЛТ

- 4.1 Энэхүү гэрээнд талуудын эрх бүхий этгээд гарын үсэг зурж тамга тэмдэг дарснаар гэрээ хүчин төгөлдөр болно.
- 4.2 Гэрээний хугацаа, нөхцөлийн талаар өөрчлөлт оруулахаар бол талууд харилцан тохиролцож шийдвэрлэнэ.
- 4.3 Холбогдох хууль тогтоомж болон гэнэтийн давтагдашгүй хүчин зүйлийн улмаас талуудыг аль нэг нь гэрээгээр хүлээсэн үүргээ биелүүлээгүй буюу зохих ёсоор биелүүлэх боломжгүй болсон тохиолдолд нөгөө талд ажлын 5 өдрийн дотор бичгээр мэдэгдэн асуудлыг харилцан зөвшилцөж шийдвэрлэнэ.
- 4.4 Хэрэв талуудын хооронд маргаан гарвал талууд хэлэлцэн шийдвэрлэхийг эрмэлзэнэ. Талууд үүссэн маргаанаа эв зүйгээр шийдвэрлэж чадахгүйд хүрвэл талууд харьяа дүүргийн шүүхэд нэхэмжлэл гаргаж шийдвэрлүүлж болно.
- 4.5 Ажил гүйцэтгэх явцад гэрээнд оруулсан аливаа нэмэлт, өөрчлөлт нь зөвхөн бичгээр хийгдэж талуудын гарын үсэг зурснаар хүчин төгөлдөр болно.
- 4.6 Энэхүү гэрээг 2 хувь үйлдэх бөгөөд захиалагчид 1 хувь, гүйцэтгэгчид 1 хувь тус тус хадгалагдана. /Талуудыг гэрчлэх баримт бичгийг хавсралт болгон хавсаргана./
- 4.7 Гэрээнд шууд заагаагүй аливаа асуудлыг Монгол улсад дагаж мөрдөж буй хууль тогтоомжоор зохицуулна.

ГЭРЭЭГ БАЙГУУЛСАН

Захиалагчийг төлөөлж:

“Алтайголд” ХХК-ийн Гүйцэтгэх захирал

..... /М.Наранхүү/
Тамга **Co.,Ltd**

Хаяг: УБ хот, Сүхбаатар дүүрэг, 8-р хороо 11-р хороолол Их тойруу гудамж, N tower 903 тоот

Утас: 99116514, 95126617, 77006514

Гүйцэтгэгчийг төлөөлж:

“Бодьгал орхон” ЗГБХН-ийн дарга

..... /М.Энхтүвшин/
Тамга **БОДЬГАЛ ОРХОН ЗГБХН**

Хаяг: Архангай, Цэнхэр сум 1-р баг

Утас: 88858601

Хүсэлтийн лавлах дугаар: S49125164202410303

Татсан огноо: 2024-11-06 14:09

Шилжүүлэгчийн дансны дугаар	Хүлээн авагчийн данс	Гүйлгээний дүн	Гүйлгээний төлөв
1205130620 MN210015001205130620	5135477122	5,000,000.00 MNT	Амжилттай
Шилжүүлэгчийн нэр АЛТАЙГОЛД ХХК	Хүлээн авагчийн нэр МАНЛАЙЖАВ ЭНХТҮВШИН	Гүйлгээний утга АЛТАЙГОЛД ХХК-С ГЭРЭЭТ АЖЛЫН УРЬД 2 8776	
	Хүлээн авагчийн банк ХААН ТӨВ БАНК	Гүйлгээний огноо 2024-10-30	

Бүх эрх хуулиар хамгаалагдсан ©. Голомтбанк ХК.

Хүсэлтийн лавлах дугаар: S49125879202410303

Татсан огноо: 2024-11-06 14:09

Шилжүүлэгчийн дансны дугаар	Хүлээн авагчийн данс	Гүйлгээний дүн	Гүйлгээний төлөв
1205130620 MN210015001205130620	5135477122	5,000,000.00 MNT	Амжилттай
Шилжүүлэгчийн нэр АЛТАЙГОЛД ХХК	Хүлээн авагчийн нэр МАНЛАЙЖАВ ЭНХТҮВШИН	Гүйлгээний утга АЛТАЙГОЛД ХХК-С ГЭРЭЭТ АЖЛЫН УРЬД 287769	
	Хүлээн авагчийн банк ХААН ТӨВ БАНК	Гүйлгээний огноо 2024-10-30	

Бүх эрх хуулиар хамгаалагдсан ©. Голомтбанк ХК.

Хүсэлтийн лавлах дугаар: 299348817

Гатсан огноо: 2024-11-19 14:34

Шилжүүлэгчийн дансны дугаар 1205130620 MN210015001205130620	Хүлээн авагчийн данс 5135477122	Гүйлгээний дүн 4,000,000.00 MNT	Гүйлгээний төлөв Амжилттай
Шилжүүлэгчийн нэр АЛТАЙГОЛД	Хүлээн авагчийн нэр МАНЛАЙЖАВ ЭНХТҮВШИН	Гүйлгээний утга Алтайголд ХХК, гэрээт ажлын тооцоо хаав, 2877694	
	Хүлээн авагчийн банк Хаан банк	Гүйлгээний огноо 2024-11-19	

Гүйлгээг шивсэн хэрэгдэгч I. demberel	Гүйлгээг хангасан хэрэгдэгч	Гүйлгээг баталсан хэрэгдэгч 01 ГОЛОМТ БАНК ХУУЛБАР ҮНЭН
---	-----------------------------	---

Бүх эрх хуулиар хамгаалагдсан ©. Голомтбанк ХК.

**ТӨВШРҮҮЛЭХ СУМЫН НУТАГ ДАХ БААХАН БУЛГИЙН ЭХИЙГ
ХАМГААЛЖ, ХАШААЛСАН АЖЛЫГ ХҮЛЭЭЛГЭН ӨГСӨН АКТ**

Манай компани 2024 оны БОМТ-ний дагуу Усны нөөцийг хамгаалах, дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээний хүрээнд Төвшрүүлэх сумын нутаг дах баахан булгийн эхийг хамгаалж, 250м талбайг хашаалсан. “Бодьгал орхон” нөхөрлөлтэй ажил гүйцэтгэх гэрээ байгуулан хамтран ажиллаа. Тус ажилд нийт 14 сая төгрөгийг зарцуулсан.

Төвшрүүлэх сум нь хашаанд ашиглагдах модны гоожинг олгосон бөгөөд бидний ажлыг дэмжиж, туслалцаа үзүүлсэнийг онцлон тэмдэглэх нь зүйтэй болов уу.

Цаашид Орхон-Чулуут голын сав газрын захиргаа болон Төвшрүүлэх сумын захиргаа, нутгийн иргэд нь хараа хяналт тавьж, байхаар болсоныг энэхүү Баахан булгийн эхийг хамгаалж, хашаалсан ажлыг хүлээлгэн өгсөн актаар баталгаажуулж байна.

Булгийн эхийн хашаалах ажлыг хүлээлгэн өгсөн:

“Алтайголд” ХХК-ийн Гүйцэтгэх захирал

М. Наранхүү / М. Наранхүү /

Булгийн эхийн хашаалах ажлыг хүлээн авсан:

Орхон-Чулуут голын сав газрын

уул уурхай хариуцсан мэргэжилтэн

/ Б. Дархисүрэн /

Төвшрүүлэх сумын орлогч дарга:

/ Б. Батмөнх /

Ажил хүлээлцсэн огноо:

2024.11.19

EBARIMT.MN

ТӨЛБӨРИЙН БАРИМТ

ДДТД: 021382090907000240429000001516939
Борлуулагчийн:
ТТД: АК82090907
НЭР: ЭРДЭНЭЦОГТ АНХЗАЯА
Хаяг: Монгол, Архангай, Эрдэнэбулган, 2-р баг, 47, 102
Утас: 99014495, 99090779, 99090779
Банкны нэр: .....
Банкны дансны дугаар: .....

Огноо: 2024-04-29
Худалдан авагчийн:
ТТД: 2877694
Нэр: Алтайголд
Хаяг: Монгол, Улаанбаатар, Сүхбаатар, 8-р хороо, их
тойруу, N Tower 903
Утас:

Д/Д	Бараа, ажил, үйлчилгээний нэр	Код	Хэмжих нэгж	Тоо, хэмжээ	Нэгжийн үнэ	Бүгд үнэ
1	Бусад төрлийн шатахуун	3337090	ш	1	12,285,000	12,285,000

Бараа, ажил үйлчилгээний үнэ: 11,168,181.82

Нэмэгдсэн өртгийн албан татвар:	1,116,818.18
Нийслэл хотын албан татвар:	0
Нийт дүн:	12,285,000

Хүлээн авсан: ..... /...../

(гарын үсэг) (нэр)

Хүлээлгэн өгсөн: ..... /...../

(гарын үсэг) (нэр)

Хуульчийн хэлбэр дугаар: **S78583875202407243**

Татсан огноо: **2024-11-05 13:49**

Шилжүүлэгчийн дансны дугаар 1205130620 MN210015001205130620	Хүлээн авагчийн данс 5156076420	Гүйлгээний дүн 10,000,000.00 MNT	Гүйлгээний төлөв Амжилттай
Шилжүүлэгчийн нэр АЛТАЙГОЛД ХХК	Хүлээн авагчийн нэр НОМИН ХАНГАЙН ТОГОЛ	Гүйлгээний утга ОРХОН БАГИЙН ХОРТОН ШАВЖ УСТГАЛ АЛТ АЙГОЛД ХХК,НОМ	Гүйлгээний огноо 2024-07-24

Хүснэгтийн төвлөх дугаар: **578583875202407243**

Татсан огноо: **2024-11-05 13:49**

Шилжүүлэгчийн төлөв дугаар 1205130620 MN210015001205130620	Хүлээн авагчийн дөнгө 5156076420	Гүйлгээний дүн 10,000,000.00 MNT	Гүйлгээний төлөв Амжилттай
Шилжүүлэгчийн нэр АЛТАЙГОЛД ХХК	Хүлээн авагчийн нэр НОМИН ХАНГАЙН ТОГОЛ	Гүйлгээний утга ОРХОН БАГИЙН ХОРТОН ШАВЖ УСИГЛ АЛТ АЙГОЛД ХХК,НОМ	
	Хүлээн авагчийн банк ХААН ТӨВ БАНК	Гүйлгээний огноо 2024-07-24	

Бүх зүйс хуулиар хамгаалагдсан © Голомтбанк ХК.

БОМТ-НД ТУСГАГДСАН УСНЫ БОХИРДЛЫГ БУУРУУЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ХҮРЭЭНД ХИЙГДЭХ АЖЛЫН ГҮЙЦЭТГЭЛИЙН БҮРТГЭЛ МАЯГТУУД

ҮНДЭСЛЭЛ: Уурхайн үйл ажиллагааны явцад газрын доорх усанд сөргөөр нөлөөлнө. Иймд БОМТ–нд тусгагдсан усан орчны сөрөг нөлөөллийг бууруулах талаар тодорхой арга хэмжээнүүдийг авч хэрэгжүүлдэг. Тухайн жилийн БОМТ-ний биелэлтийн тайланд авсан арга хэмжээтэй холбоотой мэдээллийг баримтжуулах, бүртгэлжүүлэхийг байгаль орчны эрх бүхий байгууллагаас шаарддаг.

ЗОРИЛГО: Уурхайн ахуйгаас гарсан шингэн бохир хөрсөөр дамжин газрын доорх усыг бохирдохоос хамгаалах, ажилчдын ундны усны аюулгүй байдлыг хангах зорилгоор хийгдсэн ажлын бүртгэл мэдээллийг Байгаль орчны асуудал хариуцсан мэргэжилтэнд гаргаж өгөхөд оршино.

АЖЛЫН БАЙДЛЫН ТОДОРХОЙЛОЛТЫН САНАЛ

ХАРИУЦАХ ЭЗЭН.

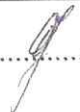
Кемп менежер: Кемпийн ус хангамж, бохир ус татан зайлуулах ажлыг хариуцах ба бохир ус соруулах, усны нөөц савны цэвэрлэгээ, нүхэн жорлонгийн ариутгалын ажлуудад хяналт тавих, баримт болгож фото зурах авах бөгөөд тухайн ажлыг гүйцэтгэсэн ажилчнаар Маягт 2-2, Маягт 2-3, Маягт 2-4 хүснэгтийг бөглүүлж, нэгдсэн дүнг фото зургийн хамт БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЭРГЭЖИЛТЭНД хүлээлгэн өгнө.

Аж ахуйн нярав: Бохирын цооногт хуримтлагдах хаягдал шингэний хэмжээг тогтмол шалгаж, цооногт хуримтлагдах бохирын хэмжээ 2/3 хэмжээнд хүрсэн үед албан ёсны бохир соруулах үйлчилгээ үзүүлдэг компани болон хувь хүмүүстэй холбогдон бохир соруулах арга хэмжээ авч, Маягт-2-3-ыг зааврын дагуу бөглөж, кемп менежерээр хянуулна. Мөн ундны усны савыг 2 долоо хоног тутам БО-ны мэргэжилтний өгсөн зааврын дагуу ариутгалын бодисоор цэвэрлэж, кемп менежерийн өгсөн маягтыг бөглөнө.

Үйлчлэгч: Нүхэн жорлонгийн гадна, дотно орчмын халдваргүйжүүлэлт, ариутгалын ажлыг БО-ны мэргэжилтний өгсөн зааврын дагуу халдваргүйжүүлэх бодисыг ашиглан 7 хоног бүр хийж, маягт 2-4-ийг бөглөж, кемп менежерээр хянуулж хүлээлгэн өгнө. Үнэргүйжүүлэх “Ариун сан” бодисыг өгсөн зааварчилгааны дагуу сард нэг удаа жорлон тус бүрт хийж, маягтад тэмдэглэнэ.

**БОХИР СОРУУЛАХ БОЛОН УНДНЫ УСНЫ САВ ЦЭВЭРЛЭСЭН
БҮРТГЭЛ МЭДЭЭЛЭЛ**

Хийгдсэн ажлын нэрс						
А. Ундны усны сав цэвэрлэх			Б. Бохир соруулсан татан зайлуулах			
Сар өдөр	Гарын үсэг	<p style="text-align: center;">Цэвэрлэх арга:</p> <p>Усны савыг цэвэрлэхийн өмнө гараа савандаж угаана. Савыг угаалгын нунтаг ашиглаж алчуураар гадна дотор талыг сайтар үрж, өнгөрийг бүрэн арилгаж, цэвэр усаар зайлна. Дараа нь цэвэрлэх уусмалыг бэлтгэхийн тулд 10 литр бүлээн усанд 10 гр бодис /амны хоолны халбага/ хийж сайтар хутгаж, савны гадна доторгүй шүршинэ. 15 минут байлгаж байгаад цэвэр усаар 2-оос 3 удаа зайлж асгана. Ингээд доод тал нь 12-24 цаг ус хийлгүй нээлттэй байлгаж, дахин усаар зайлсны дараа усаа хийж хадгална.</p> <p style="text-align: center;">Ашиглах бодис: Гипохлориткальци</p>	Сар өдөр	Бохир машин эзэмшигчийн гарын үсэг	Тайлбар	
2021 III/1	Мөнхцэцэг					
VIII/15	Мөнхцэцэг					
VIII/30	Мөнхцэцэг					
IX/10	Мөнхцэцэг					
IX/24	Мөнхцэцэг					
IX/7	Мөнхцэцэг					
IX/21	Мөнхцэцэг					
IX/5						

Хянасан:.....

**ГҮНИЙ УС БОХИРДЛООС СЭРГИЙЛЭХ ТАЛААР АВСАН
АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ БҮРТГЭЛ**

Сар өдөр	Хийгдсэн ажлууд			Гүйцэтгэсэн хүний гарын үсэг	Тайлбар
	1	2	3		
	Бохир соруулах	Усны савны ариутгал	Нүхэн жорлонгийн ариутгал		
2024.08.01		✓	✓	Гансүх	Убовэрлэгээ хийсэн
VIII/15		✓	✓	Гансүх	Убовэрлэгээ хийсэн
VIII/30		✓	✓	Гансүх	Убовэрлэгээ хийсэн
IX/13		✓	✓	Гансүх	Убовэрлэгээ хийсэн
IX/27		✓	✓	Гансүх	— —
X/10		✓	✓	Гансүх	— —
X/24		✓	✓	Гансүх	— —

Бүртгэл хөтөлсөн: ..... Гансүх .....

БОМТ-НД ТУСГАГДСАН ГАЗРЫН ХЭВЛИЙ БОЛОН ХӨРСНИЙ БОХИРДЛЫГ БУУРУУЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ХҮРЭЭНД ХИЙГДЭХ АЖЛЫН ГҮЙЦЭТГЭЛИЙН БҮРТГЭЛ МАЯГТУУД

ҮНДЭСЛЭЛ: Уурхайн үйл ажиллагааны явцад газрын хэвлий эвдэгдэж, хөрсөн бүрхэвчид сөргөөр нөлөөлнө. Иймд БОМТ-нд тусгагдсан хөрсний чанарын сөрөг нөлөөллийг бууруулах талаар тодорхой арга хэмжээнүүдийг авч хэрэгжүүлдэг. Тухайн жилийн БОМТ-ний биелэлтийн тайланд авсан арга хэмжээтэй холбоотой мэдээллийг баримтжуулах, бүртгэлжүүлэхийг байгаль орчны эрх бүхий байгууллагаас шаарддаг.

ЗОРИЛГО: Уурхайн олборлолтын явцад газрын хэвлий ихээхэн эвдэгдэхийн зэрэгцээ хүнд машин механизмаас алдагдсан тос, масло алдагдсанаас хөрс бохирдсон хөрсний чанарт сөргөөр нөлөөлдөг. Түүнчлэн ахуйгаас гарч байгаа хатуу шингэн хог хаягдлаас хөрс бохирддог тул хөрсний бохирдлыг бууруулах, хамгаалах зорилгоор хийгдсэн ажлын бүртгэл мэдээллийг **БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ АСУУДАЛ ХАРИУЦСАН МЭРГЭЖИЛТЭН**-д гаргаж өгөхөд оршино.

АЖЛЫН БАЙДЛЫН ТОДОРХОЙЛОЛТЫН САНАЛ

ХАРИУЦАХ ЭЗЭН:

Түлшний нярав. Шатахуун хадгалах савны бүр бүтэн байдалд байнгын хяналт тавих, шатахуун түгээх явцад түлш асгахгүй байх, аливаа түлш асгарч хөрс бохирдсон тохиолдолд шалтгааныг тодруулан, бохирдсон хэсгийг БО-ны мэргэжилтний өгсөн зааврын дагуу даруй цэвэрлэж, саармагжуулах арга хэмжээ авах, БО-ны мэргэжилтэнд энэ талаар мэдэгдэх, Маягт 3-1-ийг бөглөж, фото зургаар баримтжуулан сар бүр эцэст нэгтгэн **БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЭРГЭЖИЛТЭНД** өгнө. Түүнчлэн ШТС-н орчмын хатуу хог хаягдлыг арилгаж, маягтад цэвэрлэгээ хийсэн талаар тайлбар гэсэн баганад тэмдэглэл хөтөлнө. Хэрэв ШТС-ийн бүрэн бүтэн байдалд засвар, үйлчилгээ хийхэд шаардлагатай материалыг “Шаардах хуудас” дээр бичиж уурхайн удирдлагад өгч, авсан бараа материалаа сэлбэгийн няраваас хүлээн авна.

Механик. Засварын газрын орчмын хатуу хог хаягдлыг цэвэрлэх, машин механизмд засвар үйлчилгээ үзүүлэх явцад тос масло асгахаас сэргийлэх хяналт тавих, хэрэв тос масло асгарсан тохиолдолд бохирдсон хөрсийг БО-ны мэргэжилтний өгсөн зааврын дагуу цэвэрлэж, саармагжуулах арга хэмжээг авч Маягт 3-2-ыг бөглөж, фото зургаар баримтжуулан сар бүр эцэст нэгтгэн **БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЭРГЭЖИЛТЭНД** өгнө.

Маягт 3-1

ШАТАХ ТОСЛОХ МАТЕРИАЛЫН АЛДАГДАЛ, ТҮҮНД АВСАН АРГА ХЭМЖЭЭ

Он сар өдөр	ШТМ алдагдлын байршил	Асгарсан шалтгаан	Авсан арга хэмжээ	Тайлбар
VIII/20	Засварын газар	Засвар хийх үеэс	Болиурдсон хөрөнгийг тусгай ашиглав.	Цогцлолт хийсэнт.
VIII/25	Засварын газар	Машин солих үед	Болиурдсон хөрөнгийг тусгай ашиглав.	арга ажилтан авсан
IX/5	Засварын газар	Засвар хийх үеэс	тусгай авч мс аслав.	арга ажилтан авсан

❖ Жич: ШТМ алдагдлыг өдөр бүр хянана. Зөвхөн ШТМ алдагдсан үед энэхүү хүснэгтийг бөглөнө.

Бүртгэсэн:.....
 Хянасан:.....

Тамбалз
М.

БОМТ-НД ТУСГАГДСАН ОРЧНЫ ХЯНАЛТ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ХӨТӨЛБӨРИЙН ДАГУУ ХИЙГДЭХ АЖЛЫН ГҮЙЦЭТГЭЛ ХОЛБООТОЙ МАЯГТУУД

ҮНДЭСЛЭЛ: Уурхайн үйл ажиллагаанаас шууд үүдэлтэй орчны бохирдлын хянах төлөвлөгөөний дагуу тодорхой арга хэмжээнүүдийг авч хэрэгжүүлдэг. Тухайн жилийн БОМТ-ний биелэлтийн тайланд авсан арга хэмжээтэй холбоотой мэдээллийг баримтжуулах, бүртгэлжүүлэхийг байгаль орчны эрх бүхий байгууллагаас шаарддаг.

ЗОРИЛГО: Байгаль орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр (БОХШХ) нь уурхайн олборлолт, ашиглалтын явцад байгаль орчинд үзүүлэх сөрөг нөлөөлөл болон гарч болзошгүй эрсдэлийн үед байгаль орчинд бий болох бохирдол, доройтлыг тодорхойлохтой холбоотой мэдээллийг баримтжуулах, бүртгэлжүүлэхийг байгаль орчны эрх бүхий байгууллагаас шаарддаг.

Маягт 7-1

**БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ ХЯНАЛТ ШИНЖИЛГЭЭ ХИЙХ
КАЛЕНДАРЧИЛСАН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ**

Сар ууд	Төрөл	Үзүүлэлт											
		Хөрс			ус			агаар			ШТМ-ын алдагдал		
		1 цэг	2 цэг	3 цэг	1 цэг	2 цэг	3 цэг	1 цэг	2 цэг	3 цэг	1 цэг	2 цэг	3 цэг
V	1	■	■		■	■		■	■	■			
	2	■	■		■	■						■	■
VII	1	■	■		■	■		■	■	■			
	2												
IX	1	■	■		■	■		■	■	■			
	2	■	■		■	■						■	■

1- Ерөнхий үзүүлэлт
Тайлбар:

Тусгай үзүүлэлт: ШТМ - шатах тослох материал

Ус, агаар, хөрсний ерөнхий үзүүлэлтийн шинжилгээг УБ хотын ЦУОШГ-аас мэргэжилтэн ирж, тогтоосон цэгүүдээс сорьц авна.

ШТМ- асгарсан тохиолдолд бохирдлыг даруй арилгаж, саармагжилтыг цаг алдалгүй хийсний дараа төлөвлөгөөт хугацааг хамааралгүй дээж авч шинжлүүлнэ.

БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ ХЯНАЛТ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ БҮРТГЭЛ

Д/д	Сар өдөр	Шинжилгээ авсан хүний овог нэр	Үзүүлэлт				Холбоо барих утас	Гарын үсэг
			Ус	Агаар	Хөрс	ШТМ		
1.	2024. 07.22.	М. Цуцурмаа	✓				80630482	
2.	2024 08.25	Я. Намгасал	✓		✓		95126677	
3.	2024. 10.02	М. Цуцурмаа		✓			80630482.	
4.	2024 10.04	Я. Намгасал			✓		95126677	

Тайлбар: Шинжилгээ хийж, сорьц авсан тохиолдолд тохирох нүдэнд зөвхөн тэмдэглэгээ хийнэ үү.

Бүртгэл хөтөлсөн:

БО-ны мэргэжилтэн Б. Батдолгор

АЮУЛТАЙ ХОГ ХАЯГДАЛ УСТГАХ (ЛАНДФИЛЛД БУЛШЛАХ, БИОЛОГИЙН БОЛОН ХИМИ, ФИЗИКИЙН АРГААР БОЛОВСРУУЛАХ, ШАТААХ, ХАЛДВАРГУЙЖУУЛЭХ, САВЛАЖ ХАДГАЛАХ) ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА ЭРХЛЭГЧИЙН ТАЙЛАНГИЙН МАЯГТ (ҮҮСГЭГЧ НЭГ БҮРЭЭР)

Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайдын
2018 оны 2 дугаар сарын 2-ны өдрийн
121 дугаар тушаалын 8 дугаар хавсралт

АЮУЛТАЙ ХОГ ХАЯГДАЛ УСТГАХ (ЛАНДФИЛЛД БУЛШЛАХ, БИОЛОГИЙН БОЛОН ХИМИ, ФИЗИКИЙН АРГААР БОЛОВСРУУЛАХ, ШАТААХ, ХАЛДВАРГУЙЖУУЛЭХ, САВЛАЖ ХАДГАЛАХ) ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА ЭРХЛЭГЧИЙН ТАЙЛАНГИЙН МАЯГТ (ҮҮСГЭГЧ НЭГ БҮРЭЭР)

1. Тайлангийн жил 2024

2. Аюултай хог хаягдал устгах үйл ажиллагаа эрхлэгчийн талаарх мэдээлэл:

Бүртгэлийн дугаар: УООД003
 Аж ахуйн нэгжийн нэр: Итгэлийн газар
 Байгууламжийн нэр: _____
 Байгууламжийн хаяг: Аймаг/хот: Дундговь аймаг
 Сум/дүүрэг: Увс сум
 Баг/хороо: Өрлөн баг
 Гудамж, дугаар: _____

3. Аюултай хог хаягдал устгуулагчийн (үүсгэгчийн) талаарх мэдээлэл:

Бүртгэлийн дугаар: УООД003
 Аж ахуйн нэгжийн нэр: _____

4. Устгасан хог хаягдлын мэдээлэл (шаардлагатай бол нэмэлт хуудас хэрэглэ)

№	Код	Аюултай хог хаягдлын нэр	Устгасан хэмжээ	Хэмжих нэгж	Устгасан арга
1	2024.08.30	Масло (20/40)	100	л	тур хадгалж байга
2					
3					
4	2024.08.30	Масло (10/30)	200	л	тур хадгалж байга
5					
6					
7					
8	2024.09.10	Масло (10/30)	50	л	тур хадгалж байга
9					
10					
11	2024.09.10	Улаан шилт	10	л	тур хадгалж байга
12					
13					
14	2024.09.10	Мөсөл	10	л	тур хадгалж байга
15					

5. Тайлан гаргасан албан тушаалтны мэдээлэл:

Гарын үсэг (тамга)	Овог нэр, албан тушаал	Огноо
<i>[Signature]</i>	Тайланг гаргасан Д. Дамбалсүрэн	2024.09.07

МОНГОЛ УЛСЫН
Байгаль орчин, аялал жуулчлалын яам
ХУУЛБАР ҮНЭН
ХАМГААГАХ
2024.09.07
10:00